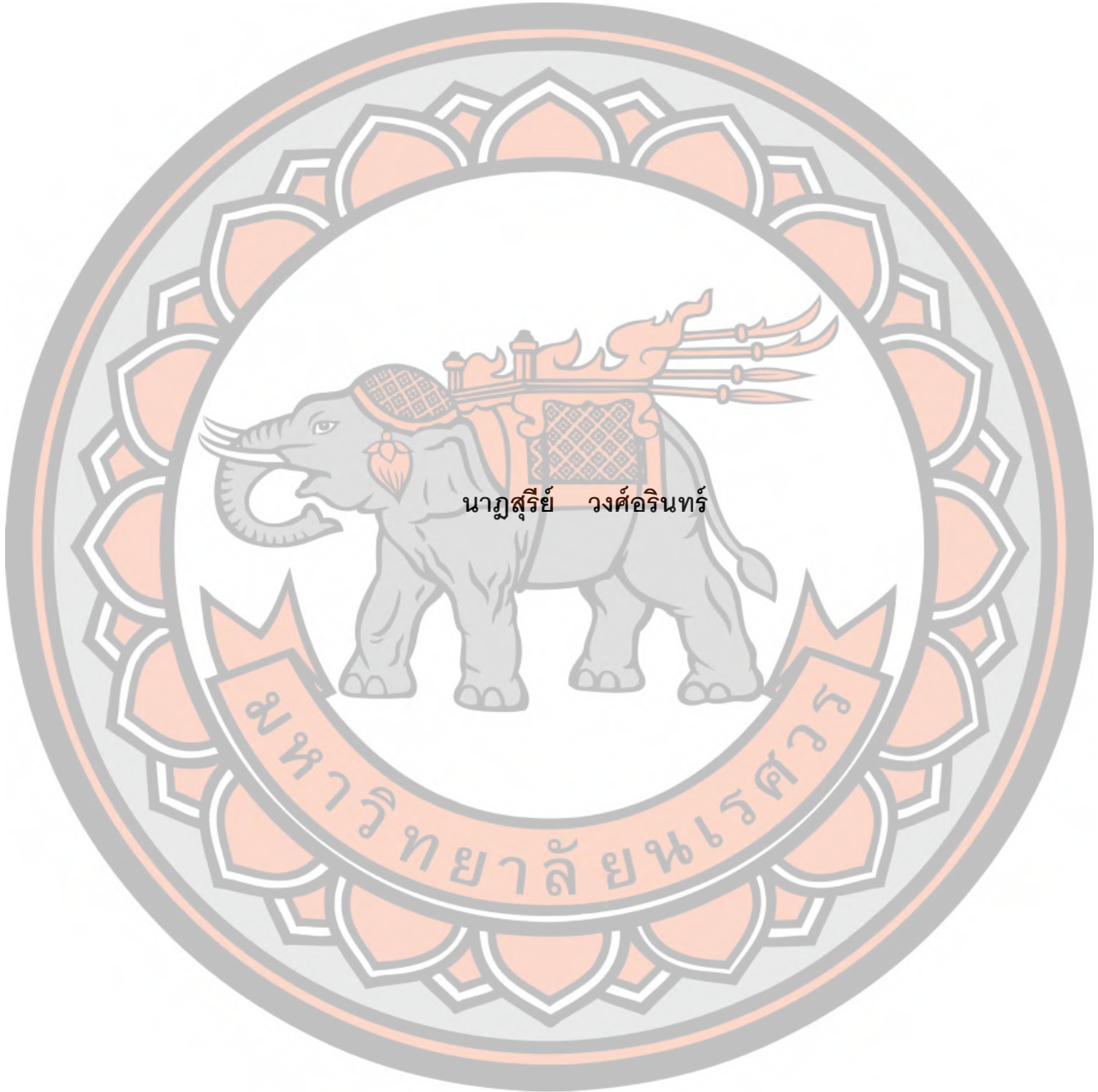


การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น



นางสุรีย์ วงศ์อรินทร์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
กรกฎาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาการศึกษา ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

(ดร. วิเชียร อังรังไสตถิสกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ กระจันบาน)

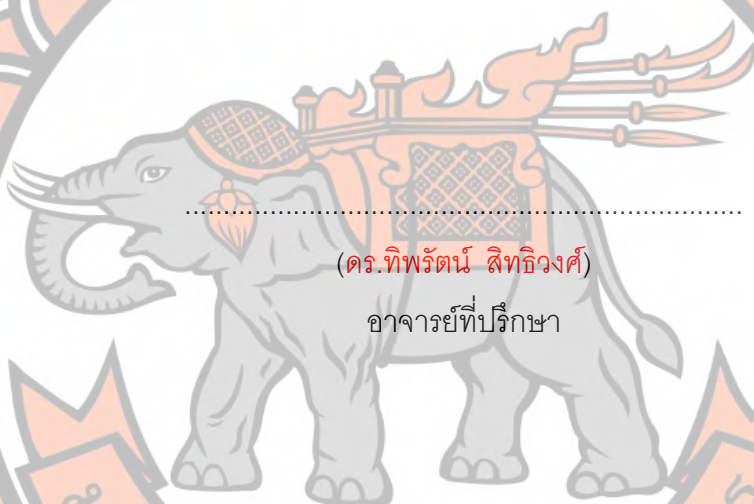
หัวหน้าภาควิชาการศึกษา

กรกฎาคม 2558

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตัวอย่างหน้าอนุมัติการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภาษาไทย
(สำหรับนิสิตที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยนเรศวร)

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ได้พิจารณา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การพัฒนาเว็บไซต์ฝึกอบรม เรื่อง การเขียนสารนิพนธ์สำหรับ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ของ มหาวิทยาลัยนเรศวร



(ดร.ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาณี เล็งศรี)

หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.วิเชียร อัมรโชติพิสกุศล ซึ่งเป็นทั้งที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้วิจัย และให้กำลังใจมาโดยตลอดจนงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูฟ้า เสวกพันธ์ ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการและพิจารณางานวิจัย กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องจนทำให้งานวิจัยเล่มนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ดร.นพเรศวร์ ธรรมศรีณยกุล อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ นางวิไลวรรณ ดังก่อง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ นางสาวภาวรัฐ ปลูกเพาะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 นางรัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 และ นางสาวกัลยา ต๊ะมะครุฑ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสลก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนทำให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครู โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้รู้ในท้องถิ่นที่ให้ความอนุเคราะห์ส่งเสริมให้ผู้วิจัย ได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

และขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง ครอบครัววงศ์อรินทร์ คุณนพภาพ โกมลมิศร์ และคุณอรุณัตถ์ ลือชัย ที่ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา และหากงานวิจัยนี้ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าใด ๆ ผู้วิจัยขอมอบบุญคุณนี้แก่ครอบครัววงศ์อรินทร์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นางสุรีย์ วงศ์อรินทร์

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นางสุรีย์ วงศ์อรินทร์
ที่ปรึกษา	ดร.วิเชียร อ่างใสตติสกุล
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557
คำสำคัญ	หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม, นาฏศิลป์พื้นบ้าน, จังหวัดแพร่

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม และ 3) ประเมินผลหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ โรงเรียนบ้านแม่หลาย (ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาทดลอง 20 ชั่วโมง และขั้นที่ 3 การประเมินผลหลักสูตร โดยสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score) และ t-test for One Sample ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้าง แนวการจัดการเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผล และแนวการใช้สื่อการเรียนการสอน การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง เมืองแพรว นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 และ 2) นักเรียนมีทักษะการฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม ในระดับมากที่สุด



Title DEVELOPMENT OF SELECTIVE COURSES OF FOLK DANCING ON KON PHRAE NEE JAI NGARM FOR LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Author Nardsuree Wongarin

Advisor Wichian Thamrongsoththisakul, Ph.D.

Academic Paper Independent Study M.Ed. in Curriculum and Instruction, Naresuan University, 2014

Keywords Selective course / Folk dancing / Phrae Province

Abstract

This research aimed to 1) construct and verify selective courses of folk dancing on kon Phrae nee jai ngam for lower secondary school students, 2) implement the selective courses, and 3) evaluate the selective courses. This study was conducted through research and development methodology. There were three steps in curriculum development process. Step 1 Construct and verify the quality of the courses and supplementary documents of selective courses of folk dancing on kon Phrae nee jai ngam with the concurrence of the experts. Step 2 Implement the courses with the sample group of 12 lower secondary students, studying in dancing art club in the second semester of the 2014 at Ban Maelai (Prachanusorn) school, Muang District, Phrae Province selected by purposive sampling. 20 hours have been taken for the implementation. Step 3 Evaluate courses by evaluating the students satisfaction towards the courses. Data was analyzed with percentage, mean, standard deviation, and t-test for independent samples of difference score and t-test for one sample. The findings summarized as follows:

1. The selective courses of folk dancing on kon Phrae nee jai ngam for lower secondary school students comprises of 6 elements, including principles, objectives, course outline, guidelines for instruc, deline for assessment, and guidelines for instructional materials. The courses and supplementary documents were appropriate at the highest level.

2. The implementation of the courses was found that; 1) students acquired achievement higher than the 80 percent criterion at .01 level of significance and 2) students' performance in the skills of folk dancing on kon Phrae nee jai ngam were higher than the 80 percent criterion at .01 level of significance.

3. The evaluation of the courses was found that students' satisfaction towards the courses were at the highest level.



สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	6
	ขอบเขตของการวิจัย.....	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	การพัฒนาหลักสูตร.....	13
	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	26
	การเรียนการสอนนาฏศิลป์.....	35
	นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา.....	47
	การประดิษฐ์ทำรำ.....	49
	มหัทศวรรษเมืองแพรว.....	54
	ความพึงพอใจ.....	57
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
3	วิธีดำเนินการวิจัย	67
	ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	67
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ตอนที่ 1 ผลการสร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม ฝึกคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น.....	78
ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม ฝึกคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.....	83
ตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน.....	85
5 บทสรุป.....	87
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผลการวิจัย.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	99
ประวัติผู้วิจัย.....	239



สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบของหลักสูตรจากแนวคิดของนักการศึกษา.....	17
2	แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร.....	72
3	แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร.....	74
4	แสดงผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ.....	76
5	แสดงผลการประเมินทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม.....	76
6	แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนฟ้อน.....	77
7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม.....	229
8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเอกสารประกอบหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม.....	232



มหาวิทยาลัยพระนคร

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ศิลปะถือเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ที่มีความจำเป็นสำหรับมนุษย์เป็นสิ่งจรรโลงความดี ความงาม ซึ่งทุกชาติทุกภาษาไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ต่างก็มีศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกถึง สัญลักษณ์ประจำชาติตน เป็นมรดกทางสังคมที่เกิดจากการสร้างสรรค์ สังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีการ สืบทอดต่อ ๆ กันไป ในบรรดาศิลปะที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของชาติไทยเรา “นาฏศิลป์” นับว่าเป็น ศิลปะที่มีความเด่นชัดที่สุด นาฏศิลป์หรือศิลปะที่แสดงออก ทางลีลาการเคลื่อนไหว ซึ่งเกิดจากการ ปُرุงแต่งกิริยาท่าทางธรรมชาติของมนุษย์ โดยการนำกิริยาท่าทางเหล่านั้นมาดัดแปลงให้อ่อนช้อย สวยงาม วิจิตรพิสดารกว่าท่าธรรมดา มีความสอดคล้องกับเพลง ดนตรีและการขับร้อง มุ่งให้รำได้ อย่างงดงาม โดยอาศัยหลักสำคัญในความงามของศิลปะ ซึ่งเป็นการแสดงจากการใช้มือ แขน ขา เท้า ลำตัว ใบหน้า ศีรษะและภาษานาฏศิลป์ ผู้แสดงออกจะมีความสุข สนุกสนานกับการรำรำ ผู้ชมได้รับความบันเทิงเพลิดเพลินไปกับลีลาการเคลื่อนไหวที่งดงาม และยังถือว่าเป็นอีกภาษาหนึ่ง ที่จะอธิบายเรื่องราวใด ๆ ได้โดยวิธีการที่นุ่มนวล และแนบเนียน จนเป็นที่กล่าวกันว่า นาฏศิลป์นั้น เป็น “ภาษาสากล” สามารถเห็นด้วยตา เข้าใจได้ทันทีทันใด (เรณู โกศินานนท์, 2544, หน้าคำนำ) นาฏศิลป์มีความคงทนน้อยมาก เมื่อเทียบกับศิลปะทางด้านวัตถุ เช่น วรรณกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เนื่องจากนาฏศิลป์ถือว่าเป็นนาฏศิลป์ที่ไม่มีรูปร่าง เป็นเพียงลีลาของผู้ประดิษฐ์ ต้องอาศัยการถ่ายทอดให้กันและกัน และจำเป็นต้องมี “หลักวิชา” ที่เป็นแบบแผนสืบทอดไว้ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดการพัฒนาไปโดยผิดพลาดจากเค้าโครงเดิม (แบบแผนเดิม) จนเสียรูปไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สาระนาฏศิลป์ เพื่อให้คนไทยได้ตระหนักต่อการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ และจัดระเบียบแบบแผน ของนาฏศิลป์ ให้มีความงดงามยิ่งขึ้น (เรณู โกศินานนท์, 2544, หน้า 3-4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 4 กล่าวว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และ สังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หมวด 1 บททั่วไป ความ มุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 กำหนดว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งจิตสำนึกความเป็นไทย

มีระเบียบวินัย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงาม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง หมวด 4 มาตรา 27 วรรคสอง ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ตามวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และมาตรา 29 ให้สถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชน มีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและ วิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งวิธีการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์ เดอเนบุลส์, 2546, หน้า 6-13)

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็น โครงร่างกำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน ถ้าปราศจากหลักสูตรการจัดการ ศึกษาจะไม่มีวันสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา หลักสูตรจึงเปรียบเสมือน หัวใจสำคัญของการศึกษา หลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและเหมาะสม กับขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และหลักสูตรที่ดีจะต้องสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของ ทุกฝ่าย (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, หน้า 16)

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม คือหลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณีและ วัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ในห้องและนอก ห้องเรียน ผู้ร่วมสร้างหลักสูตรประกอบด้วย โรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย ทุกฝ่ายจะกำหนดการพัฒนาหลักสูตรขึ้นตามความเหมาะสม และความต้องการของตนผ่าน คณะกรรมการโรงเรียน หลักสูตรดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักผูกพันกับถิ่นที่อยู่ สามารถใช้ชีวิตประกอบและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของตนได้ (ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจิด สู่แสนสุข, 2546, หน้า 7)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองของโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี

มีปัญหา มีความสุขและมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและการประยุกต์ความรู้มาใช้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (กรมวิชาการ, 2551, หน้า 5-12)

จากข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดแพร่ จังหวัดแพร่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของวัฒนธรรมอันงดงามมีเรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการแสดงนาฏศิลป์ล้านนา ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ทรัพยากรเหล่านี้ก่อให้เกิดประโยชน์นานัปการต่อชาวเมืองแพร่ โดยเฉพาะประโยชน์ในการท่องเที่ยว พบว่า ช่วงตั้งแต่เดือนมกราคม - เดือนกันยายน 2550 มีผู้มาเยือนจังหวัดแพร่ 463,859 คน โดยมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 2.27 วัน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1,003 บาท / คน / วัน จังหวัดแพร่มีรายได้จากการท่องเที่ยว 733.79 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดแพร่, 2551, หน้า 12) แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดแพร่ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรมและภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิ วัดพระธาตุช่อแฮ วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร วัดพระธาตุจอมแจ้ง วัดจอมสวรรค์ วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี หมู่บ้านทุ่งไธสง หมู่บ้านร่องพอง แพะเมืองผีและดอยผา골ง เป็นต้น กล่าวโดยสรุป แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดแพร่มีอยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านธรรมชาติ และด้านความมีอัตลักษณ์ของคนเมืองแพร่ ซึ่งมีอัตลักษณ์โดดเด่นตรงที่คนเมืองแพร่เป็นผู้ที่มีอัธยาศัย มีน้ำใจต้อนรับ มีมนุษยสัมพันธ์และมีความเป็นมิตร ดังคำขวัญของจังหวัดแพร่ “หม้อห้อมไม้สัก ถิ่นรักพระลอ ช่อแฮศรีเมือง ลือเลื่องแพะเมืองผี คนแพร่นี้ใจงาม” ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงดำรงอัตลักษณ์ของคนเมืองแพร่ และประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยวซึ่งจะนำมาซึ่งรายได้ และความอยู่ดีกินดีของคนแพร่ เป็นสิ่งที่ควรจะอนุรักษ์และดำรงรักษาไว้ แต่ทรัพยากรอันมีค่าดังกล่าวข้างต้นนับวันมีแต่จะเสื่อมสลายลงไป โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตามทรัพยากรธรรมชาติก็ยังมีโอกาสพลิกฟื้นบำรุงรักษาให้ดีขึ้นดังเดิมได้ หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง ที่ทุกฝ่ายควรตระหนักคือ ทรัพยากรด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของคนแพร่ที่ปัจจุบันได้เสื่อมหายลงไปมาก เราจึงพบเห็นได้ในปัจจุบันที่นักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือคนในยุคปัจจุบันกลับไม่เห็นความสำคัญไม่เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของคนแพร่ สถานการณ์เช่นนี้นับว่ามีความน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งดังได้กล่าวมาทรัพยากรธรรมชาติก็ยังมีโอกาสพลิกฟื้นบำรุงรักษาให้ดีขึ้นดังเดิมได้แต่ศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของคนแพร่ไม่รู้ว่าจะพลิกฟื้น ธรรมชาติรักษาต่อไป

ได้หรือไม่ เนื่องจากคนยุคปัจจุบันซึ่งได้รับการศึกษาภายใต้การศึกษาระแหหลัก ไม่ได้รับการปลูกฝังส่งเสริมให้เกิดความรักความหวงแหนในทรัพยากรดังกล่าว และเป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มบุคคลที่เรียนรู้ สร้าง ใช้ และรักษาศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาของเมืองแพร์ กลับกลายเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งนับวันมีแต่จะโรยราลงไปทั้ที่ทรัพยากรด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น สร้างความอยู่ดีกินดีและดำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของคนเมืองแพร์ ดังนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสถานศึกษาต้องทำหน้าที่สำคัญในเรื่องดังกล่าว

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นต้องแก้ตรงที่มุ่งปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนรักภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของเมืองแพร์ วิธีจัดการศึกษาอาจทำได้โดยการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปวัฒนธรรมและนาฏศิลป์ ดังเช่น งานวิจัยของ อภิสิทธิ์พร แม้นวิเศษพงศ์ (2549) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ โดยพัฒนาการปฏิบัติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มลิวรรณ ไนตศิริ (2551) ที่ทำวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน : การวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา และงานวิจัยของ รัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์ (2556) ที่ทำวิจัยเรื่อง รายงานผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่บ้านเรื่องฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรในทุกด้านรวมทั้งการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรัก ภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมของเมืองแพร์ และการจัดการศึกษาที่จะทำให้บรรลุจุดหมายได้นั้นต้องจัดการศึกษาในระดับหลักสูตร เนื่องจากพัฒนาหลักสูตรเป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วนับตั้งแต่การศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การร่างหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผลและการดำเนินการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น แต่ที่ผ่านมาพบว่ายังไม่มีการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับนาฏศิลป์ของเมืองแพร์

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและจำเป็นที่จะพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความถนัดความสนใจกิจกรรมนาฏศิลป์ นาฏศิลป์เป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 มาตรฐาน ศ 3.1 และมาตรฐาน ศ 3.2 ของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยมี

จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเข้าใจและแสดงออกนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอิสระ ชื่นชม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น(กรมวิชาการ, 2551, หน้า 18) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม” ซึ่งการแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่โดยดัดแปลงมาจากการแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนา ได้แก่ การแสดงชุดฟ้อนสาวไหม ฟ้อนม่านม้วยเชียงตา ระบายซอ ฟ้อนแง้น และ ฟ้อนเมือง (ฟ้อนเล็บ) ซึ่งการแสดงที่กล่าวมานั้นล้วนแต่มีลักษณะท่าร่าที่มีความอ่อนช้อยสวยงามเหมาะสมกับหญิงไทย ล้านนาเป็นการแสดงที่มีท่าร่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาซึ่งปฏิบัติสืบทอด ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนกระทั่งมาถึงยุคปัจจุบันจึงได้นำเอาท่าร่าเหล่านั้นมาปรับประยุกต์ให้เกิดการแสดงขึ้นมาใหม่โดยอาศัยภูมิปัญญาของบุคคลยุคเก่าใช้ในการผสมผสานท่าร่าเหล่านั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ หากแต่ยังคงท่าร่าที่มีที่มามีค่าอันให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้น

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะช่วยให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้สามารถนำท่าร่าพื้นฐานที่ได้เรียนนำไปประยุกต์เป็นการแสดงใหม่ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานของตนเองและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยการสร้างอาชีพในการแสดงนาฏศิลป์ล้านนา นอกจากนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจที่จะอนุรักษ์ในการสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม โดย
 - 2.1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตรกับเกณฑ์ ร้อยละ 80
 - 2.2 เปรียบเทียบทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามที่เรียนตามหลักสูตรกับเกณฑ์ ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทำให้ได้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชนได้กว้างขวางมากขึ้น
2. ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในด้านอื่น ๆ ต่อไป
3. เป็นแนวทางการปลูกฝัง เสริมสร้างความรัก ภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตร โดยกำหนดเนื้อหา 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหาและขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. เป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน
2. เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 ท่าน
3. เป็นครูผู้สอน ตำแหน่งครู คศ.3 ขึ้นไป ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ จำนวน 2 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้าง แนวการจัดการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล และสื่อการเรียนการสอน

2. เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ได้แก่ ประวัติเมืองแพรว สถานที่สำคัญของเมืองแพรว แหล่งท่องเที่ยวเมืองแพรว ของดีเมืองแพรว เครื่องดนตรีพื้นเมืองและบทเพลงที่ใช้ประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม การแต่งกาย โอกาสในการแสดง นาฏยศัพท์และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม การปฏิบัติท่ารำประกอบฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม และการแสดงฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม นำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	เรื่อง ประวัติเมืองแพรว/สถานที่สำคัญ/แหล่งท่องเที่ยวและของดีเมืองแพรว
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	เรื่อง เครื่องดนตรีพื้นเมืองและบทเพลงที่ใช้ประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง การแต่งกายและโอกาสในการแสดง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	เรื่อง นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	เรื่อง ภาษาท่าที่เกี่ยวข้องประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	เรื่อง ท่ารำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่1 (ท่ารำที่ 1-12)
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	เรื่อง ท่ารำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่2 (ท่ารำที่ 13-22)
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	เรื่อง ท่ารำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่3 (ท่ารำที่ 23-32)

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่4
(ทำรำที่ 33-42)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่5
(ทำรำที่ 43-51)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่6
(ทำรำที่ 52-62)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่7
(ทำรำที่ 63-71)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่8
(ทำรำที่ 72-81)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่9
(ทำรำที่ 82-92)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 เรื่อง ทำรำประกอบกรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ตอนที่10
(ทำรำที่ 93-96)
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 วิพิธทัศน์ : การแสดงฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม

ขอบเขตตัวแปร

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หลาย (ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. มหัตศจรรย์เมืองแพรว

- ประวัติเมืองแพรว
- สถานที่สำคัญของเมืองแพรว
- แหล่งท่องเที่ยวเมืองแพรว
- ของดีเมืองแพรว

2. องค์ประกอบฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม

- เครื่องดนตรีพื้นเมือง และบทเพลงที่ใช้ประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม
- การแต่งกายและโอกาสในการแสดง

3. นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์

- นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องประกอบการแสดงฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม
- ภาษาท่าที่เกี่ยวข้องประกอบการแสดงฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม

4. นาฏยลีลา : คนแพรวนี้ใจงาม

- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 1 (ทำรำที่ 1-12)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 2 (ทำรำที่ 13-22)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 3 (ทำรำที่ 23-32)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 4 (ทำรำที่ 33-42)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 5 (ทำรำที่ 43-51)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 6 (ทำรำที่ 52-62)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 7 (ทำรำที่ 63-71)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 8 (ทำรำที่ 72-81)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 9 (ทำรำที่ 82-92)
- ทำรำประกอบการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ท่อนที่ 10 (ทำรำที่ 93-96)
- วิพิธทัศน์ : การแสดงฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม

ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนโดยใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตร
2. ทักษะการฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม

ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า

ในการดำเนินการทดลอง ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบ การใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม จำนวน 16 แผน ระยะเวลาทดลองทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านบทบาทผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และบทบาทของครู

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกับผู้วิจัย จึงได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง แผนการจัดการศึกษา จัดทำเพื่อใช้จัดกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงามให้กับนักเรียน ประกอบด้วย

1.1 องค์ประกอบหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้าง แนวทางการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล และสื่อการเรียนการสอน

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม คือแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างและทดลองใช้หลักสูตรรวมถึงการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ ที่มีการประดิษฐ์ท่ารำขึ้น โดยการนำนาฏยศัพท์และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องมาประดิษฐ์ท่ารำให้สอดคล้องกับดนตรีบรรเลงและเนื้อร้อง

4. ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม หมายถึง การแสดงนาฏศิลป์ไทยพื้นบ้าน ที่คิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้นมาใหม่ ประกอบเพลงคนแพรวนี้ใจงาม อันเป็นอัตลักษณ์ของเมืองแพรว โดยนำนาฏยศัพท์และภาษาท่ามาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำให้สอดคล้องกับเนื้อเพลง จังหวะ และทำนองเพลง โดยอาศัยหลักการทางนาฏศิลป์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

5. ผลการทดลองใช้หลักสูตร หมายถึง การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจที่เรียนตามหลักสูตร กับเกณฑ์ร้อยละ 80 และเปรียบเทียบทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ที่ได้เรียนตามหลักสูตร กับเกณฑ์ร้อยละ 80

6. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับเมืองแพรว นาฏยศัพท์และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม

7. ทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม หมายถึง ความสามารถ ความถนัด ความชำนาญในการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ประกอบด้วย ลำดับขั้นตอนในการรำ ลีลาท่ารำ จังหวะความต่อเนื่อง และความกล้าแสดงออก

8. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งวัดโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฟิสิกส์ออนไลน์ที่ใจงาม และนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร

- 1.1 ความหมายของหลักสูตร
- 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
- 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 1.4 การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร
- 1.5 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
- 1.6 รูปแบบและกรอบการพัฒนาหลักสูตร

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 2.1 การจัดเวลาเรียนและโครงสร้างเวลาเรียน
- 2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 2.3 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. การเรียนการสอนนาฏศิลป์

- 3.1 ความสำคัญ
- 3.2 ประโยชน์
- 3.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์
- 3.4 กระบวนการเรียนรู้นาฏศิลป์
- 3.5 การวัดและประเมินผลนาฏศิลป์
- 3.6 หลักการสอนนาฏศิลป์
- 3.7 วิธีการสอนนาฏศิลป์
 - 3.7.1 การสอนแบบสาธิต
 - 3.7.2 การสอนแบบฝึกปฏิบัติ
 - 3.7.3 การสอนแบบบรรยาย

3.7.4 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3.7.5 การสอนตรง

4. นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา

4.1 แหล่งกำเนิดดนตรีและการฟ้อนรำ

4.2 โอกาสที่ใช้ในการแสดง

5. การประดิษฐ์ท่ารำ

5.1 ความหมาย

5.2 แนวความคิดประดิษฐ์ท่ารำของศิลปิน

6. มหัทศจรยย์เมืองแพะ

6.1 ข้อมูลของเมืองแพะ

6.2 ประวัติเมืองแพะ

6.3 สถานที่สำคัญของเมืองแพะ

6.4 แหล่งท่องเที่ยวของเมืองแพะ

7. ความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

7.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

7.3 ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้หลายแง่มุม โดยส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันดังนี้

Taba (อ้างอิงในใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539, หน้า 6)กล่าวว่า หลักสูตร คือแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย จุดประสงค์และจุดมุ่งหมายเฉพาะ การเลือกการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

Saylor & Alexander (อ้างอิงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตร เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

สำลี รักสุทธี (2544, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือมวลงบการณหรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

วิเชียร อารงโสติสกุล (2553) ได้สรุปว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยกำหนดเนื้อหา กิจกรรมหรือประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดในแผนการดำเนินการไว้แล้วอย่างเป็นระบบ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555, หน้า 3) กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลงบการณทั้งหลายซึ่งเป็นแผนสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ของแต่ละคนระหว่างผู้เรียนกับครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่สังคมได้คาดหวังไว้

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร คือ แผนการจัดการศึกษาที่โรงเรียนโดยครูเป็นผู้จัดทำขึ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถพัฒนาตนเองได้จนบรรลุจุดหมายตามที่โรงเรียนตั้งไว้

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

อึ้ง บัวศรี (2532, หน้า 6-7) สุมิตร คุณากร (2536, หน้า 199-200) ปฏล นันทวงศ์ และไพโรจน์ ดั่งพิเศษ (2543, หน้า 9) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญเพราะหลักสูตรเป็นส่วนกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเครื่องชี้นำทางหรือเป็นบทบัญญัติของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้ทักษะในด้านใด และควรมีพัฒนาการทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างไร อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาและควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

ชัยพร วงศ์วรรณ (2538, หน้า 7) ได้สรุปความหมายสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญองกวมและพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษาที่ต้องการการพัฒนากำลังคน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

2. หลักสูตรเป็นแนวทางปฏิบัติของครู หลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหาวิชา ครูจะต้องปฏิบัติตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนดให้โดยกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดและบริหารการศึกษา การวางอัตรากำลังหรือพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ โรงฝึกงาน อาคารสถานที่

4. หลักสูตรเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการทำนายอนาคตของประเทศชาติว่าจะเป็นอย่างไรมาก เพราะการจัดการศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณภาพของคนในสังคม ประเทศใดจัดการศึกษาภาคบังคับให้คนในชาติได้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ประเทศนั้นจะเจริญรุ่งเรืองง่ายต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน นิคม ชมพูหอง (2545, หน้า 52) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการเป็นบัญญัติของทางรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริม ความเจริญอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่า จะเป็นไปในรูปแบบใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าหัวใจของการจัดการศึกษาคือหลักสูตร หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดระบบการเรียนการสอน เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครู ที่ต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมี ความรู้ ทักษะ ความประพฤติ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ หลักสูตรเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดและบริหารการศึกษา ดังนั้น หลักสูตรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างแท้จริง

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ ได้มีนักการศึกษาได้เสนอไว้ ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 26) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญๆ คือ

1. ส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย

1.1 จุดมุ่งหมาย ซึ่งแยกออกเป็น

- 1) จุดมุ่งหมายทั่วไป
- 2) จุดมุ่งหมายเฉพาะ

1.2 เนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งแยกออกเป็น

- 1) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา
- 2) ความคิดรวบยอดและหลักการ
- 3) การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์
- 4) ทักษะทางกาย
- 5) เจตคติและค่านิยม

2. ส่วนประกอบอื่นที่น่าบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่

2.1 เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร

2.2 การเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

2.3 การเสนอแนะในการใช้สื่อการเรียนการสอน

2.4 การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

ไทเลอร์ (Tyler,1971,P1, อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555, หน้า 5) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร 4 ประการคือ 1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษา 2) ประสบการณ์ทางการศึกษา 3) วิธีการจัดประสบการณ์ และ 4) วิธีการประเมินผล

ทาบ (Taba, 1962, P422-423, อ้างอิงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555, หน้า 7) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร คือ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหา 3) วิธีสอนและการดำเนินการ และ 4) การประเมินผลหลักสูตร

ถาวร บัวศรี (2542, หน้า 8) กล่าวว่า หลักสูตรต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 9 ประการ ได้แก่ 1) เป้าประสงค์และนโยบายของการศึกษา 2) จุดหมายของหลักสูตร 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตรวิธีสอนและการดำเนินการ 4) จุดประสงค์ของวิชา 5) เนื้อหา 6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 8) การประเมินผล และ 9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 10) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กระบวนการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผล

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรจากแนวคิดของนักการศึกษา

นักการศึกษา	องค์ประกอบของหลักสูตร								
	เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	เนื้อหา/สาระการเรียนรู้	รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร	จุดประสงค์ของวิชา	จุดประสงค์ของการเรียนรู้	การจัดประสบการณ์/วิธีสอน	การประเมินผล	วัสดุและสื่อการเรียนการสอน
ไทเลอร์	/	/					/	/	
ทาบ	/	/					/	/	
ถาวร บัวศรี	/	/	/	/	/	/	/	/	/
บุญชม ศรีสะอาด	/	/					/	/	
ความถี่	1	4	4	1	1	1	4	4	1

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร ดังตาราง 1 สรุปแล้ว หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่

- 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) โครงสร้างของหลักสูตร
- 3) สารระความรู้ หรือเนื้อหา
- 4) กระบวนการเรียนการสอน
- 5) การประเมินผล
- 6) สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1.4 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

การสร้างและพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tabá (อ้างอิงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539, หน้า 19-20) มีกระบวนการในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) วินิจฉัยความต้องการ คือ การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ
- 2) กำหนดจุดประสงค์ คือ การกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน หลังจากทราบปัญหา
- 3) คัดเลือกเนื้อหา คือ การเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
- 4) จัดเนื้อหา คือ การจัดเนื้อหาให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความยากง่าย และความต่อเนื่องของเนื้อหานั้น ๆ
- 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ คือ การเลือกประสบการณ์ที่จะจัดให้กับนักเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา
- 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ การนำเอาประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจัดให้เหมาะสมกับเวลา ความยากง่าย และความต่อเนื่อง
- 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล คือ การกำหนดว่าจะตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ พร้อมทั้งกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

1.5 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

กู๊ด (Carter V. Good, 1973 : 157 -158) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะกับโรงเรียนและระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนใหม่

เชย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ ให้คำจำกัดความของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นสำหรับนักเรียนด้วย

สังต์ อุทรานันท์ (2532 , หน้า 30) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และ 2) การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 , หน้า 10) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตร คือ การพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอนคือระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำรา แบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่างๆ การวัดและการประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุงแก้ไข และการให้การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและบริการหลักสูตร หลักการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่างๆ เป็นระบบ ระเบียบ และเพื่อให้งานการพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปสู่ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริงจึงต้องคำนึงถึงหลักในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี
- 2) การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือและการประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ
- 3) การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไป เริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจนถึงการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร ในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มที่จุดใด จะเป็นการพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบ และจะดำเนินการอย่างไรในขั้นต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดหลักสูตร ครูผู้สอน หรือนักวิชาการทางด้านการศึกษาและบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง จะต้องร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบ และดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ละขั้นตอน
- 4) การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นมามีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็เอกสารหลักสูตร เนื้อหารายวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน

5) การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มี
ความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่

6) การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงประโยชน์ในการพัฒนาจิตใจ และทัศนคติของ
ผู้เรียนด้วย

1.6 รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร

ในเรื่องของการกำหนดรูปแบบหลักสูตรหรือแบ่งรูปแบบหลักสูตรออกเป็นลักษณะ
ต่างๆ นั้นนับว่ามีความสับสนอยู่มากในบรรดานักวิชาการทางหลักสูตร ดังจะขอกกล่าวถึง
แนวความคิดในการแบ่งรูปแบบหลักสูตรของนักวิชาการทางด้านหลักสูตรที่สำคัญเพื่อเป็นการ
เปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนหรือความแตกต่างกันดังนี้ (สังัด อุดทรานันท์. 2530 : 85-89)

1. รูปแบบของหลักสูตรในทัศนะของ Outanel Smith, William O. Stanley and J.
Harian Shores

Smith, Stanley and Shores (1957: 376) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรไว้ 3
รูปแบบ คือ

1.1 หลักสูตรรายวิชา (Subject Curriculum)

1.2 หลักสูตรกิจกรรม (Activity Curriculum)

1.3 หลักสูตรแกนวิชา (Core Curriculum)

2. รูปแบบหลักสูตรในทัศนะของ Hilda Taba

Taba (1962 : 382) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรออกเป็น 5 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

2.1 หลักสูตรรายวิชา (Subject Curriculum)

2.2 หลักสูตรรวมวิชา (Braoad-Field Curriculum)

2.3 หลักสูตรเน้นกระบวนการทางสังคม และภาารหน้าที่ในชีวิตประจำวัน
(Curriculum Based on Social Processes and Life Function)

2.4 หลักสูตรกิจกรรมหรือหลักสูตรประสบการณ์ (Activity or Experience
Curriculum)

2.5 หลักสูตรแกนวิชา (Core Curriculum)

3. รูปแบบหลักสูตรในทัศนะของ Ross L. Neagley and N. Dean Evens

Neagley and Evens (1967 : 3-4) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรออกเป็น 3 รูปแบบใหม่ๆ และในแต่ละรูปแบบนั้นก็ยังมีรูปแบบย่อยลงไปอีกดังนี้ คือ

3.1 รูปแบบหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา (Curriculum Design Emphasizing Subjects) ประกอบด้วยรูปแบบย่อยดังนี้คือ หลักสูตรรายวิชา (Subjects-Centered Curriculum) หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (Correlated Curriculum) หลักสูตรหมวดวิชาหรือรวมวิชา (Broad-Field or Fused Curriculum) หลักสูตรแกนวิชา (Core Curriculum) หลักสูตรเน้นวัฒนธรรม (Culture-Epoch Curriculum) และหลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum)

3.2 รูปแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียน (Curriculum Designs Emphasizing the Child) ประกอบด้วยหลักสูตรกิจกรรม (Activity Curriculum) หลักสูตรที่ยึดเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered Curriculum) และหลักสูตรประสบการณ์ (Experience Curriculum)

3.3 รูปแบบหลักสูตรที่เน้นสังคม (Curriculum Designs Emphasizing Society) ได้แก่ หลักสูตรที่ยึดเอาชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-Centered Curriculum)

4. รูปแบบหลักสูตรในทัศนะของ Robert S.Zais

Zais (1976 : 397-429) ได้จำแนกการจัดรูปแบบหลักสูตรไว้เป็น 3 กลุ่มดังนี้คือ

4.1 การยึดเอาวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subjects-Centered Designs) รูปแบบหลักสูตรกลุ่มนี้ได้แก่ หลักสูตรรายวิชา (Subjects Designs) หลักสูตรสาขาวิชา (Disciplines Designs) และหลักสูตรหมวดวิชา (Broad-Field Designs)

4.2 การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Designs) รูปแบบหลักสูตรกลุ่มนี้ได้แก่ หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity/Experience Design)

4.3 การยึดเอาปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-Centered Designs) รูปแบบหลักสูตรกลุ่มนี้ได้แก่ หลักสูตรที่ยึดเอาการดำรงชีวิตเป็นแกน (Areas of Living Design) และหลักสูตรแกนวิชา (Core Design)

5. รูปแบบหลักสูตรในทัศนะของ John D. McNeil

McNeil (1981 : 3-74) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

5.1 หลักสูตรมนุษยนิยม (Humanistic Curriculum)

5.2 หลักสูตรนักปฏิรูปสังคม (Social Deconstructionist Curriculum)

5.3 หลักสูตรเน้นเทคโนโลยี (Technological Curriculum)

5.4 หลักสูตรวิชาการ (Academic Subject Curriculum)

6. รูปแบบหลักสูตรในทัศนะของ J. Galen Saylor, William M. Alexander and Arthur J. Lewis

Saylor, Alexander and Lewis (1981 : 204-249) ได้แบ่งลักษณะของรูปแบบการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็น 5 แบบ ด้วยกันคือ

6.1 รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาหรือสาขาวิชา (Design Focused on Subject Matter/Discipline)

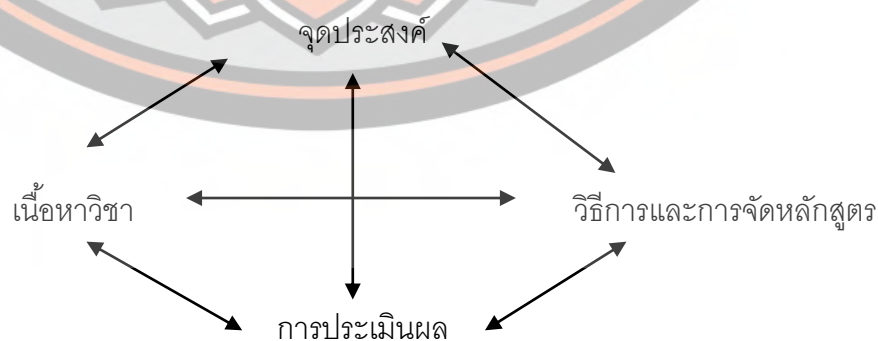
6.2 รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นสมรรถภาพเฉพาะอย่างหรือเน้นเทคโนโลยี (Design Focused on Specific Competencies/Technology)

6.3 รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของมนุษย์หรือเน้นกระบวนการ (Design Focused on Human Traits/Processes)

6.4 รูปแบบการจัดหลักสูตรที่เน้นภาระหน้าที่หรือกิจกรรมในสังคม (Design Focused on Social Functions/Activities)

6.5 รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นความต้องการจำเป็นและสนใจหรือเน้นกิจกรรมของผู้เรียน (Design Focused on Individual Need and Interests/Activities)

นอกจากนี้ สจ๊วต อูทรานันท์ (2530, หน้า 83-84) ยังได้กล่าวถึงแนวความคิดของ Tyler เกี่ยวกับคำถามที่ชี้แนะสำหรับการจัดทำหลักสูตร 4 ประการ คือ มีจุดประสงค์อย่างไร มีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง จะจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร และจะทำการประเมินผลอย่างไร Tyler (1950 : 1) นั้น ดูเหมือนจะเป็นแนวความคิดสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติโดยบรรดานักหลักสูตรทั้งหลาย แนวความคิดของ Tyler ดังกล่าวมานี้ Herrick and Tyler (1950 : 41) ได้เสนอเป็นภาพแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้



ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตร ที่มา : (Herrick and Tyler. 1950 : 14)

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรข้างบนนี้ ได้มีผู้นำไปปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตรก็คือ Giles, McCutcheon and Zechiel ซึ่งได้ทำการศึกษหลักสูตรใน 30 โรงเรียน ตามโครงการ Eight Years Study นอกจากนี้แนวความคิดนี้ได้สะท้อนให้เห็นในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรของบุคคลอื่นๆ อีกก็คือ Hilda Taba มีความเห็นว่าส่วนประกอบของหลักสูตรที่จะขาดเสียไม่ได้ก็คือ จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผล (Taba. 1962 : 422) ในทัศนะของแซมพิกก็ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญซึ่งจะต้องเขียนไว้ในเอกสารหลักสูตร 4 ประการ คือ เนื้อหาสาระและวิธีการจัดจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน และการประเมินผล สาระทั้ง 4 รายการนี้ถือว่เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับหลักสูตร (Beauchamp. 1975 : 107-109)

จากการศึกษาถึงข้อเขียนเกี่ยวกับทฤษฎีหรือแนวคิดที่ว่าด้วยองค์ประกอบหลักสูตร โดยทั่วไปนั้นจะเป็นการขยายความคิดจากกรอบแนวความคิดเดิมของไทเลอร์ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้มีหัวข้อละเอียด และชัดเจนขึ้นเท่านั้น และยังไม่มีพบว่ามีแนวคิดใดขัดแย้งกับแนวคิดของ Tyler เลย (สังด์ อุทรานันท์. 2530 : 83-85)

อำนาจ จันทรแป้น (2532 : 19-25) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับใดๆ ก็ตามจะต้องดำเนินการพิจารณาไปตามลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรตามรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

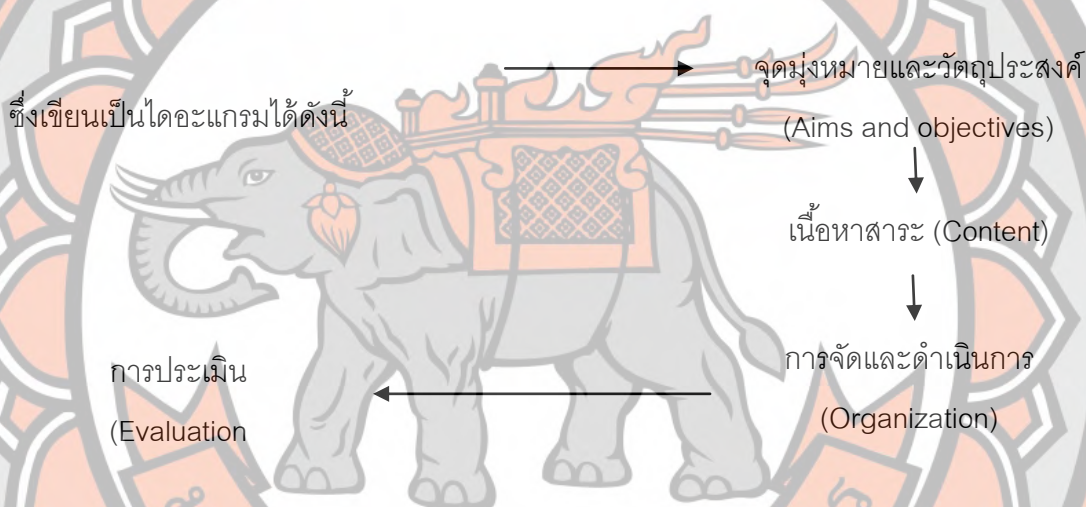
การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดวัตถุประสงค์ (Object Model)

ในปี ค.ศ.1949 Ralph W. Tyler ในฐานะผู้อำนวยการวิจัย The Eighth Year Study ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ Basic Principles of Curriculum and Struction สำหรับกระบวนวิชาที่เขารับผิดชอบที่มหาวิทยาลัยชิคาโก โดย Tyler มีความประสงค์ที่จะให้หนังสือดังกล่าวแสดง “โปรแกรมหลักสูตรและการสอนของสถาบันการศึกษา” ซึ่งปัจจุบันนี้แนวความคิดของ Tyler ได้รับการอธิบายอย่างกว้างขวาง จากนักหลักสูตรและเป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีหลักสูตร Tyler ได้แสดงหลักการและเหตุผลเพื่อการวิเคราะห์ และพัฒนาหลักสูตรว่าจะต้องเริ่มต้นการแสวงหาคำตอบต่อคำถามพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. มีจุดหมายการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจะแสวงหา
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนสามารถจัดให้เพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. จะสามารถจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. จะสามารถประเมินได้อย่างไรว่า ได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
จากคำถามพื้นฐาน 4 ประการของไทเลอร์ แสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนของการพัฒนา
หลักสูตร คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การคัดเลือกวิถีทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. การจัดและดำเนินการ
4. การประเมินผลผลิต



ภาพที่ 2 ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler

ที่มา : (อำนาจ จันทร์แป้น. 2532 : 20)

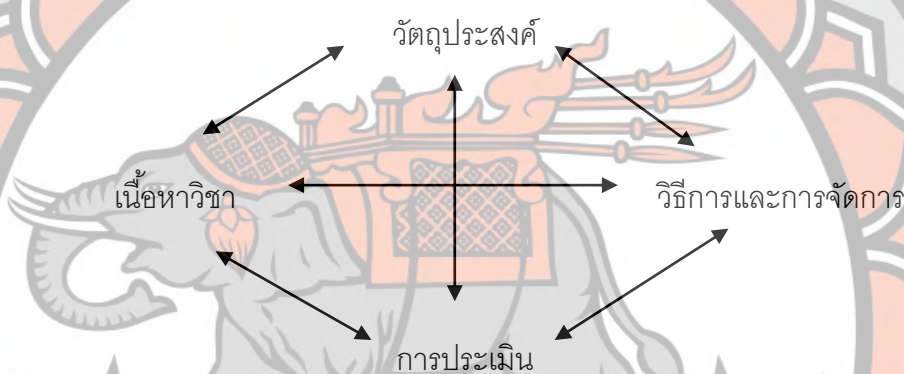
การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องเริ่มต้นจากการ
กำหนดวัตถุประสงค์ แล้วจึงวางแผนด้านเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วางแผนกิจกรรม
การเรียนการสอนและวางแผนการประเมินตามลำดับ ต่อมา Tabá ได้มาขยายขั้นตอนดังกล่าว
ออกเป็น 7 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ความจำเป็น
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การคัดเลือกเนื้อหา
4. การจัดการเนื้อหา
5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

6. การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้
7. การกำหนดนโยบาย จะประเมินอะไร รวมวิธีการและเครื่องมือที่ใช้

การพัฒนาหลักสูตรแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Model)

เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่นักพัฒนาหลักสูตร จะเริ่มต้นจากจุดใดจุดหนึ่งก็ได้ แล้วเคลื่อนไปยังองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดของหลักสูตรก็ได้ โดยให้สถานการณ์การเรียนรู้เป็นเครื่องกำหนด



ภาพที่ 3 แผนภาพการพัฒนาหลักสูตรปฏิสัมพันธ์ (Interaction Model)

ที่มา : (อำนาจ จันทรแป้น. 2532 : 21)

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Saylor และ Alexander

Saylor and Alexander (1981 : 28-39) ได้เสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอน รายละเอียดในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1) เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals, Objectives and Domains)

นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายในแต่ละประเด็นควรบอกถึงขอบเขตของหลักสูตร Saylor และ Alexander ได้เสนอขอบเขตที่สำคัญ 4 ขอบเขต ได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) ทั้งนี้ อาจจะมีขอบเขตที่สำคัญอื่นๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และลักษณะของสังคมเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต จะถูกคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ได้แก่ ทักษะและความ

ต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัย ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเลือกและจัดเนื้อหาสาระ เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ รูปแบบหลักสูตรที่เลือกแล้ว ควรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน ลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ ของสังคม และปรัชญาการศึกษา

3) การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรแล้ว เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรวางแผน และจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ โดยเลือกวิธีการสอน และวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

4) การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตร และครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร คือ สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นการประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลจากการประเมินจะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่า จะใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

Saylor and Alexander (1981 : Unpaged) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติงานดังนี้

- 1) ความเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายที่กำลังทำ
- 2) ระบุจุดมุ่งหมายย่อยภายใต้จุดมุ่งหมายใหญ่แต่ละข้อ
- 3) ระบุชนิดของประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมสามารถทำให้บรรลุเป้าหมาย
- 4) ควรจะเลือกรูปแบบในการจัดเนื้อหาสาระ
- 5) จัดเตรียมรายละเอียดของการจัดเนื้อหาสาระในแต่ละรูปแบบ
- 6) ระบุแนวทางในการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1) ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดหลักการระจุมุ่งหมายไว้ดังนี้

หลักการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
- 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
- 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย

4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้ง การเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง ผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและ การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและ

ความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดไว้เพียงใด

2.1 การจัดเวลาเรียนและโครงสร้างเวลาเรียน

โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

กลุ่มสาระการ เรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – 6
● กลุ่ม สาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สุขศึกษาและพล ศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3นก.)
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (21นก.)	840 (21นก.)	840 (21นก.)	1,560 (39 นก.)
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	๓๖๐
● รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัด เพิ่มเติมตามความ พร้อมและจุดเน้น							ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง	ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง	ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง	
รวมเวลาเรียนทั้งหมด							ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี	ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี	รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง	

จากโครงสร้างเวลาเรียน จะเห็นว่าสถานศึกษาต้องจัดรายวิชาพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ทำไมต้องเรียนศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

เรียนรู้อะไรในศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ

- **ทัศนศิลป์** มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

- **ดนตรี** มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรี ในเชิงสุนทรียะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรมและเหตุการณ์ ในประวัติศาสตร์

● **นาฏศิลป์** มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์หวิพากษ์ วิจาร์ณคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- รู้และเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบและเทคนิคที่หลากหลายในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ และ 3 มิติ เพื่อสื่อความหมายและเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ วิเคราะห์รูปแบบเนื้อหาและประเมินคุณค่างานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเลือกงานทัศนศิลป์โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม สามารถออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์ กราฟิกในการนำเสนอข้อมูลและมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์
- รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่นแต่ละยุคสมัย เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและสามารถเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ที่มาจากยุคสมัยและวัฒนธรรมต่าง ๆ
- รู้และเข้าใจถึงความแตกต่างทางด้านเสียง องค์ประกอบ อารมณ์ ความรู้สึกของบทเพลงจากวัฒนธรรมต่าง ๆ มีทักษะในการร้อง บรรเลงเครื่องดนตรี ทั้งเดี่ยวและเป็นวงโดยเน้นเทคนิคการร้องบรรเลงอย่างมีคุณภาพ มีทักษะในการสร้างสรรค์บทเพลงอย่างง่าย อ่านเขียนโน้ตในบันไดเสียงที่มีเครื่องหมาย แปลงเสียงเบื้องต้นได้ รู้และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบของผลงานทางดนตรี องค์ประกอบของผลงานด้านดนตรีกับศิลปะแขนงอื่น แสดงความคิดเห็นและบรรยายอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง สามารถนำเสนอบทเพลงที่ชื่นชอบได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการประเมินคุณภาพของบทเพลงและการแสดงดนตรี รู้ถึงอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง เข้าใจถึงอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม
- รู้และเข้าใจที่มา ความสัมพันธ์ อิทธิพลและบทบาทของดนตรีแต่ละวัฒนธรรมในยุคสมัยต่าง ๆ วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ
- รู้และเข้าใจการใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแปลความและสื่อสารผ่านการแสดง รวมทั้งพัฒนารูปแบบการแสดง สามารถใช้เกณฑ์ง่าย ๆ ในการพิจารณาคุณภาพการแสดง วิจาร์ณเปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบทางนาฏศิลป์ร่วมจัดการแสดง นำแนวคิดของการแสดงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

- รู้และเข้าใจประเภทละครไทยในแต่ละยุคสมัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งสามารถออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์ เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์และละคร มีความเข้าใจ ความสำคัญ บทบาทของนาฏศิลป์ และละครในชีวิตประจำวัน

2.3 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปัจจุบันสถานศึกษามุ่งเน้นจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม คือ หลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ในห้องและนอกห้องเรียน ผู้ร่วมสร้างหลักสูตรประกอบด้วย โรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายจะกำหนดและพัฒนาหลักสูตรขึ้นตามความเหมาะสม และความต้องการของตนผ่านคณะกรรมการโรงเรียน หลักสูตรดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักผูกพันกับถิ่นที่อยู่ สามารถใช้ชีวิตประกอบและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของตนได้

การกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมสามารถกำหนดเพิ่มที่สาระการเรียนรู้รายปี หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจิด สู่แสนสุข, 2546, หน้า 7)

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานและเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานและผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อมจุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร

กรมวิชาการ (2543, หน้า 24 – 25) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น หรือการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการในลักษณะ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้ สถานศึกษาสามารถปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริมเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดในหลักสูตรแม่บท

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาสาระ

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยลดหรือเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหา จากหัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้ และหัวข้อขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

3. ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม

การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ เป็นการปรับปรุงเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด

4. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่

การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ได้แก่ หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ และสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นพัฒนาขึ้นมาใหม่ อาจใช้กับเนื้อหาวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือใช้กับเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

5. จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการทำอธิบายรายวิชาหรือทำรายวิชาเพิ่มเติม จากที่มีปรากฏในหลักสูตรแม่บท โดยคำอธิบายรายวิชาหรือรายวิชาเพิ่มเติม ต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพแวดล้อม

ศรัววรรณ มากชู (ม.ป.ป.) ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

1. วิเคราะห์วิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อกำหนดคุณภาพผู้เรียน จากความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น
2. วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดรายวิชา
3. จำทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม
 - 3.1 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการเพิ่มตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
 - 3.2 วิเคราะห์หรือพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนโดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางเป็นแนวทาง
 - 3.3 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ (K A P) จากมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
 - 3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้กับตัวชี้วัดตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
 - 3.5 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาคตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
 - 3.6 นำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน กำหนดเพิ่มเติมในผังมโนทัศน์ตามหลักสูตรแกนกลาง

3. การเรียนการสอนนาฏศิลป์

ความหมายของนาฏศิลป์

ประดิษฐ์ อินทนิล (2536, หน้า 78) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ ว่าการเคลื่อนไหว อิริยาบถต่างๆ ทั้งมือ แขน ขา ลำตัวและใบหน้า เป็นสื่อถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ต่างๆ

สุมิตร เทพวงษ์ (2541, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ ดังนี้

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ

นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำ

นาฏศิลป์ หมายถึง ความชำนาญในการละครฟ้อนรำ

นาฏศิลป์ หมายถึง การร้องรำทำเพลง ให้ความบันเทิงใจ อันประกอบด้วยความโน้มเอียงแห่งอารมณ์และความรู้สึก

นาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีตอันลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยวิถีตรรกะอันละเอียดอ่อน นอกจากนี้ยังหมายถึง การฟ้อนรำ ระบายรำเต้นแล้ว ยังหมายถึงการร้องเพลงและการบรรเลง

นาฏศิลป์ หมายถึง การร้องรำ ทำนองเพลง การให้ความบันเทิงใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในศิลปะตามสภาพหรืออารมณ์ต่างๆ กันสุดแต่จุดหมาย

นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงามมีแบบแผน ให้ความบันเทิง โน้มน้ำอารมณ์ และความรู้สึกร่วมของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรีและการขับร้องเข้าร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น แต่ความหมายที่เข้าใจกันทั่วไป คือ ศิลปะของการละเล่น การร้องรำ ทำเพลง

อมรา กล้าเจริญ (2542, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ เป็นคำสมาสแยกได้เป็นคำ 2 คำคือนาฏและศิลป์ นาฏ หมายถึง การรำร่ายและการเคลื่อนไหวไปมา ศิลป์ หมายถึง การแสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางอารมณ์ การลอกเลียนแบบ การถ่ายทอดความหมายต่างๆ หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์จินตนาการที่จะแสดงคุณค่าแห่งความงดงามออกมาในรูปต่างๆ หรือได้พบเห็นจากธรรมชาติแล้วนำมาดัดแปลงประดิษฐ์ขึ้นให้มีความวิจิตรละเอียดอ่อนซาบซึ้ง

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2544, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ สรุปได้ว่าเป็นศิลปะการฟ้อนรำ ทั้งที่เป็นระบำ รำ เต้น รวมทั้งละครรำ โขน หนังใหญ่ และอื่นๆ ปัจจุบันมักมีคนคิดชื่อใหม่ให้ดูทันสมัย คือ นาฏกรรม สังคีตศิลป์ วิพิธศึกษา และศิลปะการแสดง ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน เพราะเป็นคำที่ครอบคลุมศิลปะแห่งการร้อง การรำ และการบรรเลงดนตรี

เรณู โกศินานนท์ (2545, หน้า 1-2) ได้ให้ความหมายคำว่า นาฏศิลป์ ก็เป็นการปรุงแต่งท่าทางของมนุษย์ให้งดงามขึ้นไปในรูปร่างของการเยื้องกรายรำร่ายรำ

สรุปได้ว่า นาฏศิลป์ มีความหมาย คือ “ ศิลปะการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น ตามความเหมาะสมของสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีแต่ละท้องถิ่น โดยยึดนาฏยศัพท์และภาษาท่าทาง นาฏศิลป์เป็นหลักในการประดิษฐ์ท่ารำในการฟ้อนรำ โดยมีดนตรีบรรเลงประกอบบทเพลงหรือดนตรีบรรเลงอย่างเดียวกันก็ได้ เพื่อให้เกิดความสุนทรีย์ภาพในการแสดงและรับชม

ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2545, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ สรุปได้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การรำร่ายโดยการเคลื่อนไหวไปมา เป็นศิลปะแห่งการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น

ชา มือ เท้า ด้วยลีลาท่าทางที่สอดคล้อง โดยมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ต่างก็สร้างสรรค์สืบทอดผ่าน
ระยะเวลาอันยาวนาน เกิดเป็นความงดงามที่โดดเด่นเป็นนาฏศิลป์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ดังนั้น นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ ที่มีการประดิษฐ์ท่ารำขึ้น โดยการนำ
นาฏยศัพท์และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องมาประดิษฐ์ท่ารำให้สอดคล้องกับดนตรีบรรเลงและเนื้อร้อง

3.1 ความสำคัญของนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2542, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนาฏศิลป์ว่า นาฏศิลป์เป็น
ศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัวและมีความเป็นไทยในตัวเอง นับได้ว่าเป็นสมบัติอันเป็นวัฒนธรรมที่น่า
ภาคภูมิใจยิ่ง นาฏศิลป์มีลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นไทยที่เด่นชัด คือ

1. ท่ารำ มีความอ่อนช้อยงดงาม และแสดงอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทย
มีความหมายอย่างกว้างขวาง มีดนตรีประกอบ ดนตรีนี้แทรกอารมณ์ไปตามท่วงทำนองซึ่งการรำ
จะรำกับเพลงที่มีแต่ทำนองก็ได้ หรือเนื้อร้องและให้แสดงท่าไปตามเนื้อร้องนั้น ๆ
2. คำร้อง หรือเนื้อร้องที่ใช้จะต้องเป็นคำประพันธ์ ส่วนมากก็จะเป็นกลอนแปด ซึ่งจะนำไป
ร้องกับเพลงชั้นเดียวหรือสองชั้นได้ทุกเพลง คำร้องนี้ทำให้ผู้สอนหรือผู้นำกำหนดท่าไปตามเนื้อร้อง
3. เครื่องแต่งกายละครไทย มีแบบอย่างของตนโดยเฉพาะชาติยึดหยุ่นได้ตามสมควร
เพราะการสวมใส่จะใช้จริงด้วยด้ายแทนที่จะเย็บสำเร็จรูป

3.2 ประโยชน์ของนาฏศิลป์

วิมลศรี อูปรมย์ (2553, หน้า 1-3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิชานาฏศิลป์ มีประโยชน์
ในเชิงการศึกษาหรือการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ประโยชน์สำหรับตัวเอง

การฝึกนาฏศิลป์นั้น เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคนทั้งด้านทางกาย (Physical) และ
คุณค่าทางจิตใจและทัศนคติ (Affective) แล้ว ผู้รำนาฏศิลป์และการแสดงละครย่อมได้รับผิตชอบ
ดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้ทางนาฏศิลป์ สามารถอธิบายความสำคัญของเนื้อหาให้คนอื่นเข้าใจ และ
เห็นความสำคัญได้

1.2 มีความสามารถแสดงได้ ทำให้เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียง

1.3 มีจิตใจรื่นเริงแจ่มใส กล้าที่จะแสดงออกในทางที่ดี

1.4 ช่วยให้ประเทศไทยมีประชาชนที่มีคุณสมบัติในทางที่ดี

1.5 การฝึกกายรำยรำเป็นส่วนหนึ่งของการออกกำลังกายไปด้วย ทำให้นามวัยดี
อายุยืน

1.6 ทำให้ทรวดทรงสง่างาม บุคลิกดี

1.7 สามารถยึดเป็นอาชีพได้

1.8 ช่วยให้เป็นผู้มีสุนทรียในด้านการมองงาม และจริยศาสตร์

1.9 มีความเข้าใจในชีวิตดีขึ้น จากการดูและศึกษานาฏศิลป์สามารถอธิบายและ
วิจารณ์ให้ข้อคิดเห็นแก่คนอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

2. ประโยชน์ทั่ว ๆ ไป

การแสดงนาฏศิลป์ในลักษณะของหมู่คณะ ย่อมทำให้เกิดประโยชน์หลายอย่างดังนี้
ก่อให้เกิดความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ ได้ช่วยสร้าง
บรรยากาศในหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ช่วยให้มีผู้รับช่วงและถ่ายทอดศิลปะไว้

3. ประโยชน์ระดับชาติ

นาฏศิลป์เป็นศิลปะประจำชาติ ไทยเป็นประเทศชาติที่มีศิลปวัฒนธรรมของตนเองมา
นานแล้ว ฉะนั้นจึงสามารถประมวลศิลปะประจำชาติไว้หลายสาขาด้วยกัน นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่
เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทาง และดนตรี ฉะนั้นพฤติกรรมทางด้านนาฏศิลป์ไทยจึงเป็นพฤติกรรมหล่อ
หลอมประมวลสิ่งที่ดีงามที่เกี่ยวข้องกับ กาย วาจา ใจ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในด้านการแสดงออก
ถึงความเป็นมนุษย์ที่แตกต่างไปจากสัตว์โลกทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้เราจึงควรนำวิธีการเหล่านี้มาเป็น
เครื่องมืออบรมสั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาให้มีความตระหนักถึงวัฒนธรรมทางนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็น
ศิลปะประจำชาติ โดยปลูกฝังให้เข้าใจว่านาฏศิลป์เป็นศิลปะประจำชาติ ที่ควรอนุรักษ์และ
ถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลัง เป็นแก่นรวมทางด้านศิลปะของแขนงอื่น ๆ ทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นศิลปะ
แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม นาฏกรรม และอื่น ๆ การแสดงนาฏศิลป์แต่ครั้งย่อมจำลองเอา
ศิลปะประเภทต่าง ๆ ไว้ครบทุกด้าน และการเอารำไทยเป็นการแสดงออกถึงความเป็นอารยธรรม
ประเทศ สมดังคำพังเพยที่ว่า สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล

3.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ สาระนาฏศิลป์

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระนาฏศิลป์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระนาฏศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มนี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทาง
ศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรม

ศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยตรง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการเรียนรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกต รายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 2)

จากข้อความข้างต้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระนาฏศิลป์พัฒนาผู้เรียนโดยตรง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3.4 กระบวนการเรียนรู้นาฏศิลป์

การจัดการเรียนรู้ ต้องมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนทั้งสมอง กาย ใจ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนขวนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบกล้าแสดงออก และเน้นการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนรู้ จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริงเพิ่มโครงงานตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้ตามความต้องการ

ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์มาตรฐาน 3.1 ต้องเข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณนาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและมาตรฐาน 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 16)

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมการจัดการให้ผู้เรียนขวนขวายหาความรู้เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.5 การวัดและประเมินผลการเรียนนาฏศิลป์

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หรือความก้าวหน้าในการเรียนนาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะซับซ้อนกว่าการประเมินผลในสาขาวิชาอื่น และค่อนข้างจะผิวเผินในการวัดความจำหรือการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง การวัดและการประเมินผลนาฏศิลป์ จะมุ่งมองด้านการแสดงออก

มากกว่าด้านความรู้ หรือข้อเท็จจริง รูปแบบในการประเมินผลการเรียนนาฏศิลป์ จึงต้องแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ประเมินด้านความรู้ โดยการใช้คำถามหรือข้อทดสอบเพื่อต้องการทราบถึงความเข้าใจ หรือการรับรู้ เกี่ยวกับคำจำกัดความ ลักษณะรูปแบบการแสดงหรือดนตรี
2. วัดและประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก ซึ่งทำได้โดยการสังเกต ในการสังเกตนี้ นอกจากจะสังเกตความก้าวหน้าทางด้านการแสดง การฟัง การร้อง ความผสมกลมกลืน ในการเคลื่อนไหวแล้ว ยังต้องรวมไปถึงการสังเกตความเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อดนตรีนาฏศิลป์ เช่น ความสนใจ ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมกลุ่ม หรือพัฒนาการทางอารมณ์ในขณะที่ทำกิจกรรม รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ทั้งในและนอกชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการสังเกตของครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่

สรุปได้ว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นาฏศิลป์มี 2 ลักษณะคือ ประเมินด้านความรู้ และด้านพฤติกรรม

3.6 หลักการสอนนาฏศิลป์

ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะทางของสาระนาฏศิลป์ มุ่งส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ชื่นชมความงาม สนุกทริยภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลโดยตรงต่อด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้อาจารย์นาฏศิลป์เน้นกระบวนการกลุ่ม เรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวแสดงออกและมีนักวิชาการหลายท่านเสนอหลักการและเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไว้ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 25) ได้เสนอแนะเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ดังนี้

1. สำรวจความต้องการของผู้เรียน
 2. วางจุดประสงค์ของการสอนให้ชัดเจน
 3. กำหนดบทบาท และหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน
 4. บอกแหล่งเรียนรู้ วิธีการหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทราบก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้อ
 5. ฝึกปฏิบัติจริง
 6. วัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
 7. นำผลการประเมินมาปรับปรุงและแก้ไขทุกครั้งที่เกิดกิจกรรมการเรียนรู้อ
- เรณู โกสินานนท์ (2545, หน้า 32) ได้เสนอหลักการและเทคนิคการสอนไว้ ดังนี้
1. สอนจากสิ่งที่ย้ายไปหาสิ่งที่ยาก

2. สอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล
3. การสอนโดยวิธีสับเปลี่ยนท่าทางที่ยากให้ง่ายขึ้น แต่พยายามรักษาแบบแผนเดิมไว้
4. การสอนแต่ละท่า ต้องอธิบายให้ละเอียด ถือหลักที่ละน้อยแต่ให้แม่นยำแล้วจึงต่อท่าใหม่
5. ระหว่างรำ ครูต้องคอยสังเกตและเตือนอยู่เสมอ ให้ผู้เรียนรักษาลีลาท่าทางให้อยู่ในแบบแผน
6. ครูต้องจัดผู้เรียนอยู่เสมอไม่ใช่รำนานำหน้าอย่างเดียว
7. การใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ บางโอกาสอาจเปลี่ยนใช้คำที่ง่ายหรือใช้คำศัพท์ธรรมชาติแทนก็ได้เพื่อสะดวกในการจดจำและบอกควบคุมเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ถูกต้องไปด้วย
8. ในขณะที่แสดงท่ารำ ครูควรฝึกให้ร้องเพลงไปด้วย เพื่อเป็นการผ่อนคลายครูเพราะครูต้องอธิบายขณะผู้เรียนร้องเพลงด้วย
9. เปรียบเทียบท่ารำที่คล้ายคลึงกัน เพื่อไม่ให้เกิดการสับสน
10. วิธีรำนำหน้าผู้เรียน คือ รำนานำหน้า กระทำเมื่อแรกต่อท่ารำและรำต่อหน้าหรือรำประจันหน้า ครูต้องมีความสามารถ ความชำนาญในการรำกลับข้าง จะได้ดูแลผู้เรียนและแก้ไขข้อบกพร่องไปด้วย
11. เข้มงวดเรื่องแถวและระวางท่าของผู้เรียน
12. สอนโดยแยกท่ารำที่ละท่าแล้วค่อยทำพร้อมกัน
13. การใช้เพลง จะกระทำได้เมื่อต่อท่ารำเป็นขั้นๆ แล้วรำตามเสียงเพลง
14. บอกท่าล่วงหน้า ขณะรำบอกท่าที่จะถึงเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทบทวน
15. การให้สัญญาณเปลี่ยนท่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรำเป็นหมู่เพื่อความพร้อมเพรียง เช่น การจับมือ การกรีดนิ้ว การก้าวเท้า การตั้งวง การทรงตัว เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544, หน้า 45) ได้เสนอเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ สำหรับครูผู้สอนว่าควรมีเทคนิคและหลักการสอน ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนกล้าแสดงออกตามความเข้าใจ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา ฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์
2. การสอน ครูผู้สอนต้องมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส หน้าตายิ้มแย้มและมีอารมณ์ร่วมกับเด็กตลอดเวลา ไม่แสดงอารมณ์เบื่อหน่ายวิชานาฏศิลป์ จะทำให้ผู้เรียนไม่ชอบเรียนวิชานาฏศิลป์ไปด้วย เพราะฉะนั้นครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของนาฏศิลป์

3. การสอนนาฏศิลป์นั้น ครูต้องคอยระมัดระวังอย่าให้มีช่องว่างระหว่างครูกับผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก ควรมีรางวัลชมเชย สนับสนุนให้ทำบ่อยๆ หลีกเลี่ยงไม่ให้อาย

4. ครูต้องไม่ยึดรูปแบบการสอนแบบเก่าโดยครูเป็นผู้คิดฝ่ายเดียว แต่การสอนแบบใหม่ ครูเป็นเพียงที่ปรึกษาและเสนอแนะบางโอกาส เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5. บูรณาการวิชานาฏศิลป์กับสาขาวิชาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย สังคม รวมทั้งชีวิตประจำวัน คือ การนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ได้

6. ชี้แนะให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศิลปะจากแหล่งต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การชมการแสดง โดยครูต้องมีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์มาก่อน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนปรับปรุงการเรียนของตนเอง

7. ปลุกฝัง ชี้แนะให้ผู้เรียนคำนึงถึงความดี ความงาม ความไพเราะ ความมีคุณค่าจนผู้เรียนค่อยๆ ซึมซับและเกิดความซาบซึ้งด้วยตนเอง โดยไม่ต้องบังคับจากหลักการและเทคนิคการสอนดังกล่าว

สรุปได้ว่า การสอนนาฏศิลป์นั้น ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถทางนาฏศิลป์เพื่อเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียนได้สังเกต เลียนแบบท่าทางต่างๆ และจะต้องดัดแปลงท่าที่หายไปหาท่าที่ยาก และท่าที่ยากทำให้ง่ายขึ้น เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แต่คงรูปเดิมไว้ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนแบบสาธิตให้ผู้เรียนได้สังเกตและปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นกรนำเข้าสู่บทเรียนที่มีแบบแผนกระบวนการให้อิสระแก่ผู้เรียน ครูเป็นผู้ชี้แนะให้กำลังใจ ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำและกล้าแก้ปัญหา และจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี

การสอนนาฏศิลป์ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ กล่าวคือ นาฏศิลป์เป็นการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างมีลีลาท่าทางที่อ่อนช้อยงดงาม ดังนั้นการสอนนาฏศิลป์จึงจำเป็นต้องมีหลักการสอนนาฏศิลป์โดยเฉพาะ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งวิวัฒน์เพชรศรี (2552, หน้า 35) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายเข้ากับจังหวะที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนาฏศิลป์ให้คล่อง
2. ฝึกลักษณะการรำจำเบื่องต้นทีละท่า พร้อมทั้งนำไปประกอบเพลงง่ายๆ
3. ฝึกการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์แสดง ความหมาย ความรู้สึกและบุคลิกภาพ
4. ฝึกการรำประกอบเพลงง่ายๆ สั้นๆ ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

5. ฝึกการรำหรือการแสดงที่เป็นชุดการแสดงง่ายๆ สั้นๆ เช่น รำวง รำเพลงปลุกใจ หรือการแสดงละครแบบต่างๆ

3.7 วิธีการสอนนาฏศิลป์

นอกจากนี้ยังมีวิธีสอนนาฏศิลป์ที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการสอนนาฏศิลป์เพื่อนำไปใช้ร่วมกันกับการสอนนาฏศิลป์ ให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วิธีการสอนที่นำมาใช้มีรายละเอียด ดังนี้

3.7.1 การสอนแบบสาธิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, หน้า 59-62) ได้อธิบายวิธีการสอนแบบสาธิตว่า เป็นการสอนที่ผู้แสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมๆ กับการอธิบาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต ขั้นตอนการสาธิต วิธีสอนแบบนี้เหมาะสำหรับการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ คือ ผู้เรียนได้สังเกตการสาธิตของครูผู้สอนแล้วปฏิบัติตามการสาธิต ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีปฏิบัติได้ดี เพราะเป็นประสบการณ์ตรงสามารถมองเห็นจากครูผู้สอนอย่างชัดเจนความมุ่งหมายของการสอนแบบสาธิต มีดังนี้

1. กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
2. เน้นคำถามหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ
3. อธิบายหลักการ
4. พัฒนาการฟังและการสังเกตอย่างใช้ความคิดของผู้เรียน
5. แสดงเทคนิค วิธีการ
6. สรุปความเข้าใจของบทเรียน
7. แสดงวิธีใช้หลักการ
8. การทบทวนบทเรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540, หน้า 25) ได้กล่าวว่า แนวทางการสอนแบบสาธิตจะมีคุณค่ามากขึ้นขึ้นอยู่กับแนวทางการใช้วิธีสอนดังนี้

1. ในระหว่างสาธิตผู้สอนต้องเอาใจใส่ต่อผู้เรียนทุกคน โดยมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนได้เห็นและกำลังสนใจการสาธิตอยู่
2. ขณะที่ผู้สอนเป็นผู้แสดงการสาธิต ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้าง
3. ระหว่างที่สาธิตควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม
4. ผู้สอนควรมั่นใจว่าการสาธิตนั้นๆ มีประโยชน์ต่อผู้เรียน

5. ระหว่างการเรียนการสอนด้วยวิธีการสาธิต ผู้สอนไม่ควรบรรยายหรืออธิบายมากเกินไปเพราะจะทำให้การสาธิตขาดความตื่นเต้น ไร้ใจ

6. ผู้สอนไม่ควรเร่งสาธิต คือ สาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นลำดับขั้นตอน ไม่ควรคิดว่าการอธิบายอย่างผู้เรียนเข้าใจแล้ว

จะเห็นได้ว่า การสอนแบบสาธิตนั้นมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมากที่จะเน้นให้นักเรียนสังเกตและปฏิบัติตาม มีความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม สรุปความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนของตนเองและผู้เรียนมีส่วนร่วม

3.7.2 การสอนแบบฝึกปฏิบัติ

ทิศนา แชมณี (2551 : 102) ได้อธิบายถึงวิธีสอนโดยการให้ปฏิบัติว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางเน้นการพัฒนาทักษะทางภาษา ดนตรี ขับร้อง นาฏศิลป์และด้านศิลปะ เป็นต้น โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำๆ จนกระทั่ง นักเรียนเกิดทักษะที่ต้องการถึงขั้นที่กำหนดไว้ การฝึกปฏิบัตินี้อาจทำให้ฝึกในลักษณะเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มพร้อมๆ กันแล้วแต่ความเหมาะสม ซึ่งครูจะทำหน้าที่อธิบายและสาธิตทักษะที่ต้องการฝึกฝนให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างแล้วจึงให้นักเรียนทำการฝึกโดยมีครูคอยดูแลการฝึกให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขจุดบกพร่อง จนกระทั่งนักเรียนมีทักษะที่ต้องการพัฒนาถึงระดับที่กำหนดไว้ การสอนแบบฝึกปฏิบัตินี้นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา เพราะเป็นการกระทำซึ่งนักเรียนทุกคนต้องฝึกปฏิบัติ และขณะฝึกอาจมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการฝึกปฏิบัติด้วย เช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือเทปบันทึกภาพ ประโยชน์ของวิธีการสอนแบบฝึกปฏิบัติคือ ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะที่ต้องการเป็นการส่งเสริมการเรียน และการฝึกฝนด้วยตนเองให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ สำหรับข้อจำกัดของการสอนแบบฝึกปฏิบัติ คือ ถ้าครูใช้วิธีฝึกปฏิบัตินี้มากเกินไป จนเป็นการเพ้อจะทำให้ นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และขณะที่นักเรียนทำการฝึกปฏิบัติครูควรแนะนำช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง

ความสำคัญของการสอนแบบฝึกปฏิบัติ เป็นการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์เพราะเป็นการศึกษาที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริงและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การสอนแบบนี้จะช่วยให้ นักเรียนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการนำไปใช้ ครูผู้สอนได้เห็นผลการสอนทันทีสอนแล้วนักเรียนทำได้จริงหรือไม่ นอกจากนี้การเรียนและการเรียนแบบฝึกปฏิบัติยังมีความสำคัญของการฝึกฝนทักษะต่างๆ พร้อมๆ กันไปด้วย วัตถุประสงค์สำคัญของการสอนแบบฝึกปฏิบัติ

1. เพื่อเรียนรู้ด้านวิธีการ ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากการสังเกตและทดลอง

2. เพื่อฝึกทักษะควรเป็นทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และฝึกเพิ่มเติมเมื่อนำไปใช้

3. เพื่ออธิบายหลักการที่มีลักษณะเป็นนามธรรม จึงต้องอาศัยการปฏิบัติให้เข้าใจ

4. เพื่อฝึกการใช้เครื่องมือ

5. เพื่อฝึกการรวบรวมข้อมูลแปลความจัดหมวดหมู่แล้วสรุป นำไปแก้ปัญหาด้วยตนเอง

6. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทดลองด้วยวิธีการต่างๆ

7. เพื่อเป็นการสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพิสัย (Psychomotor) คือมุ่งให้เห็น เข้าใจ สัมผัสและปฏิบัติได้ในสิ่งที่เรียน

การจัดกลุ่มผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้นสามารถฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มย่อย จำนวนคนในแต่ละกลุ่มประมาณ 4-6 คน ควรละ เก่งปานกลาง อ่อน เข้าด้วยกัน เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บทบาทของครูในการสอนแบบฝึกปฏิบัติเป็นการสอนที่ครูต้องเตรียมผู้เรียนโดยให้ความสนใจและชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียนให้ชัดเจน ครูต้องสาธิตและอธิบายกระบวนการปฏิบัติ และให้คำแนะนำหลังจากที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมแล้ว ครูนำอภิปรายสรุปผลการเรียนและทำการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำๆ จนกระทั่งผู้เรียนเกิดทักษะการฝึกปฏิบัติ อาจฝึกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยครูเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือให้คำแนะนำ การสอนแบบฝึกปฏิบัติ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา ขณะฝึกอาจใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการฝึกปฏิบัติ เช่น รูปภาพ แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ ประโยชน์ของการฝึกปฏิบัติ คือ เป็นการพัฒนาทักษะที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ส่วนข้อจำกัดคือ ครูใช้วิธีฝึกปฏิบัติมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ครูควรช่วยเหลือดูแลอย่างทั่วถึง โดยกำหนดขั้นตอนดังนี้

1. ขึ้นสังเกต รับรู้

2. ขึ้นทำตามแบบ

3. ขึ้นทำเองโดยไม่มีแบบ

4. ขึ้นฝึกให้ชำนาญ

3.7.3 การสอนแบบบรรยาย

การสอนบรรยายหรืออธิบาย เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการเรียนการสอน เป็นการเสนอเรื่องราวให้นักเรียนทราบทั้งหมด วิธีนี้อาจจะเป็นการบรรยายโดยมีอุปกรณ์การสอน

ประกอบ หรือบรรยายโดยการสาธิตประกอบ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 62) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบบรรยาย ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ครูสามารถสอนเนื้อความรู้แก่นักเรียนได้มากในคาบเวลาหนึ่ง โดยยึดครูเป็นศูนย์กลางการเรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับฟังและจดบันทึกความรู้
2. เป็นการประหยัดเวลาในการทำกิจกรรม วิธีสอนแบบนี้จะได้เนื้อหามากกว่าวิธีสอนแบบอื่น ๆ
3. ครูต้องเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี ควรใช้สื่อประกอบการอธิบายด้วย สามารถสอนผู้เรียนได้จำนวนมาก ตั้งแต่ 20-200 คน เป็นการสอนที่มีข้อดีคือสอนได้ง่าย ใช้อุปกรณ์การสอนน้อยแต่ใช้ความสามารถของผู้สอนเป็นหลัก วิธีการสอนแบบนี้ใช้เมื่อครูต้องการเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน เสนอเนื้อหาของบทเรียน ต้องการขึ้นบทเรียนใหม่ อธิบายท้าวาและผู้เรียนต้องรับฟังข้อมูลก่อนการปฏิบัติกิจกรรม การสรุปสิ่งที่เรียน นับได้ว่าการสอนแบบบรรยายมีประโยชน์ต่อผู้เรียน

3.7.4 การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

เป็นการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นหลักในการทำกิจกรรม ผู้เรียนได้รับบทบาทของตนเอง รู้หน้าที่รับผิดชอบ การสอนแบบนี้ครูต้องรู้หลักการสอน การกำหนดขั้นตอนการสอนและรู้จักลักษณะของนักเรียนในกลุ่มผู้เรียน ต้องรู้จักทำงานกลุ่ม รู้จักปรับตัว และมีความไวต่อความรู้สึกของผู้ร่วมกลุ่ม ใจกว้าง กล้าแสดงออก ทิศนา แคมณี (2551 : 20) ได้กล่าวขั้นตอนการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน ผู้สอนควรวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา
2. ขั้นลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมทุกคน
3. ขั้นประจักษ์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจนประจักษ์ว่าตนได้เรียนรู้สิ่งใดด้วยตนเอง
4. ขั้นวิเคราะห์ นำสิ่งที่เรียนไปวิเคราะห์เองหรือร่วมกับเพื่อน
5. ขั้นประเมิน นำความรู้ที่วิเคราะห์แล้วมาประเมินผลร่วมกันกับกลุ่มเพื่อรวบรวมความรู้ไว้เป็นหมวดหมู่
6. ขั้นนำไปใช้ นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์

3.7.5 การสอนทางตรง

การสอนแบบ Direct Instruction เป็นการสอนที่มุ่งช่วยให้ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ต่างๆ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่างๆ จนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้

ในเวลาที่ย้ำชัด Joyce และ Weil (1992 อ้างในทิศนา แคมณี, 2551, หน้า 25) ได้เสนอรูปแบบการสอนของ Direct Instruction ไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน ซึ่งแจ้งสาระของบทเรียนและความสัมพันธ์กับความรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนอย่างคร่าวๆ และชี้แจงกระบวนการเรียนรู้และหน้าที่รับผิดชอบของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียน

ผู้สอนอธิบายหรือสาธิตเนื้อหาหรือทักษะใหม่ โดยใช้สื่อและกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติประกอบพร้อมกับการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ

ผู้สอนปฏิบัติให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตาม ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ และเสริมแรงเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ

ผู้เรียนลงมือปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลของผู้สอน ซึ่งต้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยใช้การชมเชยและบอกให้แก้ไขสิ่งที่ผิด โดยบอกว่าทำผิดหรือถูกและแก้ไขอย่างไรหรืออาจสอนหรืออธิบายใหม่

ขั้นที่ 5 ขั้นฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ

ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อช่วยให้เกิดความชำนาญ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังการฝึก และควรให้มีรฝึกเป็นระยะเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้อยู่คงทน ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบศิลปะ จึงต้องจัดกิจกรรมที่บูรณาการวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ ทักษะ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

4. นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา

ธีรยุทธ ยวงศรี (2534, หน้า 59) กล่าวว่าล้านนาไทย เป็นราชอาณาจักรที่เคยรุ่งโรจน์ด้วยศิลปวัฒนธรรมตั้งแต่โบราณกาล แม้ในระยะต่อมาจะได้เข้าร่วมกับไทยภาคกลางแล้วก็ตาม แต่วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของบรรพบุรุษก็ยังคงถูกยึดมั่นถือปฏิบัติสืบสานกันมาอย่างไม่ขาดสาย ล้านนาไทยในปัจจุบันจึงเป็นดินแดนที่มีผู้คนจำนวนมากมาย ทั้งที่เป็นคนไทยด้วยกันและคนต่างชาติ แวะเวียนมาศึกษาศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของล้านนา นั่นคือ ศิลปะการแสดงพื้นเมืองที่อ่อนช้อย ไม่ว่าจะเป็นท่วงท่ารำ คำร้องหรือทำนองของดนตรีที่ได้แฝงเอาชีวิตความเป็นอยู่ลักษณะอาชีพเอาไว้อย่างเหมาะสม

การดนตรีและฟ้อนรำของล้านนาไทย มีมาแต่เดิมแล้วโดยสืบทอดมาจากบรรพชนในยุค ต้นๆ แต่มีลักษณะเป็นระบำมากกว่าซึ่งตรงกับภาษาพื้นเมืองว่า “ฟ้อน” ลักษณะลีลาท่ารำ เลียนแบบและดัดแปลงมาจากอากัปกิริยาของมนุษย์ การเคลื่อนไหว การเชื่อมต่อท่ารำจากท่าหนึ่ง ไปท่าหนึ่งและท่าทางที่ฟ้อนออกมานั้นแตกต่างกันออกไปตามเผ่าพันธุ์และความเชื่อในกลุ่มชนนั้น เช่น ฟ้อนเงี้ยว (ไทยใหญ่) ฟ้อนดาบ ฟ้อนม่าน (พม่า) ฟ้อนผี ฟ้อนเจิง (ขันเชิง) ส่วนเครื่องดนตรีนั้น น่าจะมีมาแล้วเช่นกัน แต่มีไว้เพื่อใช้ผ่อนคลายอารมณ์เฉพาะตัว และใช้เป็นอุปกรณ์ในการไป แอ้วสาว (เกี้ยวสาว) มากกว่า ไม่มีการนำไปใช้พิธีกรรมใดๆ ทั้งสิ้น ส่วนที่มีการนำไปเกี่ยวพันกับ ความเชื่อและพิธีกรรมหรือพิธีการใดๆ นั้น เพิ่งจะมีขึ้นในสมัยหลังประมาณต้นสมัยพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลจากราชสำนักสยาม ดัดขึ้นมากับขบวนของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีฯ นั่นเอง สำหรับรูปร่างลักษณะของเครื่องดนตรีก็ ดัดแปลงไปตามความนิยมของท้องถิ่นและเผ่าพันธุ์ ผสมกับวัสดุที่มีในท้องถิ่น อาทิเช่น กลองแบบ ต่างๆ สำหรับเทคนิคหรือวิธีการรวมทั้งหลักการบรรเลงทำนองเพลงไม่เป็นมาตรฐาน สุดแท้แต่ผู้ใด ที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่บรรเลงออกมาให้เป็นสำเนียงหรือท่วงทำนองตามที่ต้องการ

4.1 แหล่งกำเนิดดนตรีและการฟ้อนรำ

หากศึกษาประวัติศาสตร์อาณาจักรล้านนาให้ลึกซึ่งเราพอจะทราบได้ว่า ชนพื้นเมืองนั้นมี หลายเผ่าพันธุ์และส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายมาจากทิศเหนือ ดังนั้นลักษณะลีลาท่ารำจึงไม่เหมือนกับ ทางใต้ ไม่เข้มงวดในการใช้มือสื่อความหมายหรือใช้มือทั้งสองข้างเหมือนภาคกลางแต่กลับมี กระบวนการและลำดับการแสดงเป็นแบบระบำซึ่งเรียกเป็นภาษาพื้นเมืองว่า “ฟ้อน” หากไป เปรียบเทียบกับท่าทางและวิธีการฟ้อนแล้วจะมีความคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับการแสดงของกลุ่ม ชนที่อาศัยอยู่ในแคว้นมณีปุระมาก คงมีอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มชนของตนเท่านั้น อาทิ ฟ้อนเงี้ยว ของ ชาวไทยใหญ่ ฟ้อนม่านของชาวพม่า และฟ้อนแห่ครัวตานเท่านั้น

พุทธศักราช 2413 สมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 7 แห่งราชวงศ์เชื้อเจ็ดตน อิทธิพลของการดนตรีและการละครในราชสำนักสยามได้เริ่มแผ่ขึ้นมา ปกคลุมนครเชียงใหม่ โดยเริ่มจากในคุ้มเจ้าหลวงฯ ก่อน ยังไม่ได้แพร่ขยายออกไปถึงประชาชน ในท้องถิ่นจนถึงพุทธศักราช 2453 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสวยราชสมบัติสืบต่อ และพระเจ้าอินทวิชยานนท์พิราลัย เจ้าแก้วนรวิบูลย์ ขึ้นครองนครเชียงใหม่สืบต่อนับเป็นองค์ที่ 9 และเป็นองค์สุดท้ายของวงศ์เชื้อ เจ็ดตน การละครและดนตรีในนครเชียงใหม่จึงมีการดำเนินกิจการกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้การฟ้อนรำ การดนตรีที่มีอยู่เดิมถูกนำมาพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง จนเจริญก้าวหน้ามาจนถึง

ทุกวันนี้ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนว่าลีลาท่ารำของชนพื้นเมืองนั้น มีความเป็นตัวของตัวเองคือเรียบง่าย ผิดกับแบบในคຸ້ມในวังของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีฯ ซึ่งนำเอาแบบอย่างราชสำนักสยามมาเป็นหลักในการฝึกซ้อม ฝึกหัดนักแสดงที่อยู่ในคຸ້ມ ด้วยความผูกพันและฝังแน่นอย่างลึกซึ้งในขนบธรรมเนียมประเพณีในราชสำนักสยาม พระเจ้าอินทวิชยานนท์ฯ จึงได้นำเอาขนบธรรมเนียมประเพณีและวิธีการต่างๆ ที่พบเห็นในราชสำนักสยาม มาใช้ในคຸ້ມของท่านมีการตั้งคณะดนตรี ปี่พาทย์และคัดเลือก(ผู้หญิง) สาวมาห้าห้า เรียกว่า “ช่างฟ้อน” ดังนั้น วงปี่พาทย์และการฟ้อนรำจึงเกิดขึ้นในคຸ້ມเจ้าหลวงนครเชียงใหม่ ตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา

4.2 โอกาสที่ใช้ในการแสดง

การฟ้อนพื้นเมืองภาคเหนือเป็นการแสดงพื้นเมืองที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านล้านนา การฟ้อนและการทำบุญสำหรับชาวบ้านนั้นเป็นของคู่กัน เพราะทุกครั้งที่มีการทำบุญก็ต้องมีการฟ้อนควบคู่กันไปโดยถือว่าการฟ้อนเป็นการทำบุญไปด้วยในตัว โดยประเพณีของล้านนานั้น เมื่อพ้นฤดูทำนาแล้วชาวบ้านมักจะมียานบุญและบอกบุญไปยังหมู่บ้านอื่นๆ ให้มาร่วมทำบุญเป็นการฉลอง ซึ่งเรียกว่าเครื่องครัวทาน ให้ผู้หญิงฟ้อนนำขบวนมาประมาณ 8-10 คน จึงจะเห็นได้ว่าโอกาสที่จะใช้ในการแสดงแต่ก่อนแสดงในงานบุญ แต่ในปัจจุบันฟ้อนพื้นเมืองของล้านนาได้แสดงในโอกาสต่างๆ รวมถึงแสดงให้ชาวต่างชาติได้ชื่นชมด้วย

ดังนั้น นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา เป็นการแสดงพื้นเมืองที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้าน ในงานบุญต่างๆ ตลอดจนการเฉลิมฉลองสมโภชการดำเนินงานต่างๆ ของชุมชนชาวบ้าน

5. การประดิษฐ์ท่ารำ

5.1 ความหมาย

การประดิษฐ์ หมายถึง การคิด จัดทำ แต่ง และการสร้าง ส่วนคำว่า “ท่ารำ” หมายถึง กิริยาอาการ ท่าทาง มือ เท้า ศีรษะและลำตัว ที่เกี่ยวกับการแสดงความหมายต่างๆ แทนคำพูดขึ้นรวมคำแล้วคำว่า การประดิษฐ์ท่ารำ หมายถึง การคิด จัดทำ และสร้างกิริยาอาการท่าทางที่เกี่ยวกับการแสดงเพื่อสื่อความหมายแทนคำพูด การสร้างผลงานทางนาฏศิลป์ให้ได้มาตรฐานนั้น ผู้สร้างควรคำนึงหลักเกณฑ์การคิดประดิษฐ์ท่ารำ ด้านการเสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายในชุดการแสดง เช่น เน้นทางด้านการเล่น ด้านอาชีพ ด้านสังคม ด้านพิธีกรรมความเชื่อ ด้านการบวงสรวงบูชา ด้านโบราณคดีอีกด้านหนึ่ง คือ การเสนอผลงานบนเวที ความสวยงาม ความกระชับของการแสดง

ในที่นี้จะนำเสนอแนวคิดประดิษฐ์ทำรำของศิลปิน เพื่อให้เห็นวิธีการคิดประดิษฐ์ทำรำของศิลปินแต่ละท่านอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการสร้างผลงานทางด้านนาฏศิลป์ต่อไป

5.2 แนวการคิดประดิษฐ์ทำรำของศิลปิน

องค์ประกอบในการคิดประดิษฐ์ทำรำต่างๆ เหล่านี้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ศิลปินแห่งชาติ สาขานาฏศิลป์และการละคร รวมทั้งคณาจารย์ทางนาฏศิลป์ไทยได้ให้แนวทางในการสร้างผลงานการคิดประดิษฐ์ทำรำไว้ดังนี้

เฉลย ศุขะวณิช (อ้างอิงใน จิราภรณ์ ศรีสร้างคอม, 2551, หน้า 27-28) ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง และผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยได้กล่าวถึงการประดิษฐ์ทำรำพอสรุปได้ว่าเป็นลักษณะของการตีบทหรือใช้ภาษานาฏศิลป์ ในทำรำของไทยที่เป็นแบบแผนมาตั้งแต่ดั้งเดิมก็คือกลอนคำรำ และบทรำ เพลงช้า เพลงเร็ว จะมีทำนองคัมและทำตายโดยใช้กลวิธีที่จะประดิษฐ์ให้ได้ทำรำที่เหมาะสม สวยงาม ผู้ประดิษฐ์ทำรำจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จังหวะและทำนองเพลง เพลงช้า หรือ รวดเร็ว มีลักษณะอ่อนหวาน เคี้ยว คึกคัก หรือ สนุกสนาน
2. จังหวะและทำนองเพลงสำเนียงต่างชาติ ก็ต้องเอาลีลาทำรำของชาตินั้นๆ มาประดิษฐ์ให้กลมกลืนกันเป็นลีลาของนาฏศิลป์ไทย
3. เมื่อรู้ทำนองและจังหวะของเพลงจึงกำหนดทำรำให้เข้ากับลีลาของเพลง โดยยึดหลักความสัมพันธ์ของทำนองเพลงกับทำรำ และความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของบทร้องกับทำรำ
4. ลักษณะเพศชาย (ตัวพระ) หรือเพศหญิง (ตัวนาง) เช่น ตัวพระในพม่ารำขวาน ลีลาท่าทางจะต้องมีลักษณะกระฉับกระเฉงเข้มแข็งตามท่วงทำนองของนักรบ ส่วนตัวนาง ได้แก่ ฟ้อนม่านมงคล ลีลาทำรำจะต้องมีลักษณะอ่อนโยน นุ่มนวล เป็นต้น
5. การประดิษฐ์ระบำพื้นเมือง ต้องศึกษาทำรำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่นแล้วนำมาประดิษฐ์ลีลาเชื่อมทำรำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้นๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักมาให้ให้เหมาะสม ไม่จำเป็นต้องนำมาใช้เริ่มต้นในท่าที่ 1 ของแม่ท่าเสมอไป อาจจะหยิบแม่ท่าหลักในท่าที่ 8 มาใช้ในท่าเริ่มต้นในผลงานการประดิษฐ์ทำรำของเราก็ได้
6. ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาทำรำของภาคอื่นๆ มาปะปนในผลงานการประดิษฐ์ทำรำ หรือไปนำเอาลีลาทำรำของภาคใดมาบรรจุในฟ้อนของภาคเหนือ หรือนำลีลาท่าของภาคเหนือมาบรรจุในเชิงต่างๆ ของภาคอีสาน ซึ่งเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ควรจะได้หลีกเลี่ยงให้มากที่สุด

7. การคิดประดิษฐ์ทำรำให้ค่านึงถึง จุดมุ่งหมายของระบำ รำ ฟ้อน ในชุดนั้นๆ ด้วย เช่น ระบำชุดนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นผู้หญิงล้าน (ตัวนาง) ก็ต้องหลีกเลี่ยงท่ารำที่มีการยกเท้า แบะเหลี่ยมกันเข้า ซึ่งเป็นลีลาท่าทางของตัวพระโดยสิ้นเชิง

การแปรแถว เฉลย ศุขะวณิธ ได้กล่าวความเป็นมา แนวคิดและประโยชน์ของการแปรแถว ดังนี้

1. การแสดงนาฏศิลป์ไทยสมัยโบราณไม่นิยมการแปรแถวให้หลากหลายเหมือนในปัจจุบันนี้ มักจะนิยมแถวตรงเรียงเดียวหน้ากระดาน หรือแถวตอนคู่หรือลักษณะวงกลมแล้ว ประดิษฐ์ท่ารำให้เหมือนกัน ต่อมาแสดงนาฏศิลป์ไทยในระยะหลังๆ ได้รับอิทธิพลการแสดงของต่างประเทศ ในเรื่องของการแปรแถว จึงได้นำการแปรแถวนั้นมาดัดแปลงบรรจุลงในการแสดงนาฏศิลป์ของไทยมากขึ้น เช่น ในท่ารำท่าเดียวเหมือนกันหมด แต่การแปรแถวต่างกัน โดยแบ่งผู้แสดงแสดงตั้งท่ารำต่างกัน แต่ว่าอยู่ในจังหวะทำนองเดียวกัน ผู้ประดิษฐ์ท่ารำจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กลมกลืนเป็นหลัก

2. เมื่อเปลี่ยนแปรแถว ต้องให้ลีลาการเคลื่อนไหวเป็นไปด้วยความนุ่มนวลไม่วังตัดหน้ากันและกันไม่วังซับซ้อนกันจนน่าเวียนศีรษะ หรือจะให้วิธีตั้งท่ารำแล้วเดินตามจังหวะเปลี่ยนแปลงแถวใหม่ก็ควรจะกระทำได้

3. ผลดีของการแปรแถว ทำให้เปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ดู ไม่จำเจซ้ำซากจนน่าเบื่อแล้วเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้สืบเปลี่ยนผลัดขึ้นมาอยู่หน้าเวทีได้ทั่วทุกคน

4. การคิดประดิษฐ์ท่ารำ ที่มีบทซับซ้อน คำเอื้อนยาวๆ การแปรแถวจะอยู่ในช่วงของตอนจบคำร้องกับทำนองเอื้อนนั่นให้มาอยู่ในลีลาเดียวกัน จะมีผลให้ท่ารำลงตัวพอดี

5. การคิดประดิษฐ์ท่ารำที่มีแต่การบรรเลงตลอดเพลงตั้งแต่ต้นจนจบการแปรแถว จะต้องลงให้พอดีกับจังหวะใหญ่ของทำนองเพลง เช่น ทำนองเพลงลายนี้มี 8 จังหวะแล้วขอยออกมา 4 จังหวะ เพราะฉะนั้นช่วงจังหวะที่ 1 และที่ 2 นั้นคือ ลีลาเพื่อไปลงจังหวะที่ 4 หรือจากจังหวะที่ 4 แล้วเว้นช่วงไปลงจังหวะที่ 8 ก็ได้

การเชื่อมท่ารำสามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. เล่นเท้าในขณะที่มีบทเอื้อนทำนองยาวๆ
2. วิ่งแปรแถว
3. ตั้งซุ่ม
4. ยืนพักทำนอง (ไม่ควรใช้เวลานาน)
5. ใส่อลีลาเชื่อมท่า

6. ยืนตั้งแม่ทำยี่ดยุบตามจังหวะอยู่กับที่

การเข้า-ออก ของระบำ รำ ฟ้อน

1. การเริ่มออกแสดงของระบำ รำ ฟ้อน ประการแรกต้องนำเพลงมาศึกษาถึงจังหวะของเพลงก่อน แล้วพิจารณาว่าจะออกทำรำเริ่มแรกที่ละคู่หรือสามคู่ มีจังหวะลงนั่งหรือไม่จึงคิดประดิษฐ์ทำรำบรรจุให้เหมาะสมพอดีกับจังหวะของเพลง

2. การเริ่มออกของระบำ รำ ฟ้อน ในสมัยโบราณนิยมออกจากหีบทั้ง 2 ข้างของเวทีพร้อมกัน มาจับคู่กันกลางเวที แล้วจึงจะมาเข้าเป็นแถวที่กำหนด ในปัจจุบันนี้อาจจะให้ผู้แสดงออกจากหีบของเวทีสลับข้างซ้ายบ้าง ขวาบ้าง เพื่อเปลี่ยนสายตาของผู้ดู แต่ของดั้งเดิมก็ยังนิยมนำมาปฏิบัติอยู่

3. ระบำ รำ ฟ้อน นาฏศิลป์ของไทย ไม่นิยมออกแสดงจากข้างล่างของเวทีที่ผู้ชมนั่งดูการแสดงแล้วขึ้นมารำบนเวที เพราะเสื่อผ้าเครื่องแต่งกายเป็นตัวกำหนด ยกเว้นลักษณะเป็นขบวนแห่

4. ตั้งทำรำออกทางขวามือของเวที และเมื่อจบการแสดงก็เข้าทางซ้ายมือของเวที

5. เริ่มต้นการแสดง โดยตั้งทำนั่งแล้วเปิดม่านก็นิยมใช้กัน

6. เมื่อจบการแสดง วิธีตั้งทำรำเดินแถวเข้าหลังเวที

7. ใช้รำถอยหลังเข้าเวที

8. ใช้เพลงรัว ตั้งทำรำวิ่งเข้าเวที

9. ใช้วิธีตั้งทำนั่งจัดเป็นขุ่มแล้วปิดม่าน

10. ใช้วิธีจัดรูปตามจุดต่างๆ ให้ดูสะดุดตา แล้วเริ่มหรีไฟให้สลัวๆ ใช้ไฟสปอร์ตไลท์จับอยู่ที่จุดเด่นเฉพาะของระบำชุดนั้นๆ ทิ้งไว้ประมาณ 2-3 วินาที แล้วจึงดับไฟให้มีหมดทั้งเวที แล้วผู้แสดงจึงแยกย้ายกันเข้าไปที่หลังเวที

จะเห็นได้ว่าวิธีการคิดประดิษฐ์ทำรำของ เฉลย ศุขะวณิช จะใช้วิธีฟังเพลงก่อนแล้วคิดทำรำให้ลีลาผสมกลมกลืนไปกับบทร้อง แล้วท่วงทำนองของเพลงนั้นส่วนเสื่อผ้าเครื่องแต่งกายจะยึดทำรำเป็นหลัก ส่วนหลักกาคิดประดิษฐ์ทำรำที่เริ่มต้นจากการให้เพลงแบ่งได้เป็น 2 จำพวก

1. การคิดประดิษฐ์ทำรำที่มีบทเนื้อร้องกำหนดความมุ่งหมายอย่างชัดเจน เช่น บทกลอนถวายพระพร บทถวายพรต่างๆ ที่มีบทเนื้อร้องนั้นให้ยึดความหมายของเนื้อเพลงเป็นหลักในการออกท่าทางรำรำให้ถูกต้องโดยอาศัยแม่ทำในบทเพลงชา เพลงเร็ว และแม่บท (กลอนตำรารำ)

2. การประดิษฐ์ทำรำที่ไม่มีบทเนื้อร้อง มีแต่ทำนองเพลงนั้น ให้ยึดอารมณ์ท่วงทำนองของเพลงที่บรรเลง เช่นอารมณ์เพลงคึกคักให้ความสนุกสนานมีท่วงทำนองรวดเร็วอารมณ์ที่แสดงถึง

ความโกรธ อารมณ์เพลงที่แสดงถึงความเศร้าโศกทำนองโหยหวน หรืออารมณ์เพลงอ่อนหวาน แสดงถึงความรัก อารมณ์เพลงหนักแน่นแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์เป็นต้น เมื่อได้ลักษณะของอารมณ์เพลงแล้ว จึงคิดประดิษฐ์ทำรำ โดยอาศัยทำในเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทนำมาออกท่าทางทำรำให้กลมกลืนกับท่วงทำนองของอารมณ์เพลงนั้นๆ แต่ในบางครั้งก็สามารถคิดประดิษฐ์ทำรำให้ตรงกับความมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะนำเสนอในระบำ รำฟ้อน ชุดนั้นๆ ออกมาก่อนแล้วจึงคัดเลือกอารมณ์ของทำนองเพลงให้ตรงกับท่าทางรำรำนั้น

จำเรียง พุทธประดับ (อ้างอิงใน จิราภรณ์ ศรีสร้างคอม, 2551, หน้า 29) ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง และผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยกล่าวถึงการคิดประดิษฐ์ทำรำนาฏศิลป์ไทยที่เป็นชุดการแสดงนั้นๆ ประเภทระบำ รำ ฟ้อน พอจะแยกให้ชัดเจน ดังนี้

1. การคิดประดิษฐ์ทำรำที่มีบทกลอนเนื้อเรื่องจะบรรจุทำรำได้ง่ายกว่า การประดิษฐ์ทำรำที่มีแต่การบรรเลงทำนองเพลงตลอดทั้งเพลง เพราะเนื้อเรื่องจะกำหนดทำให้ตรงกับความหมายได้ชัดเจนกว่า ด้วยการศึกษาบทร้องอย่างละเอียด เช่น บทกลอนรำถวายพระพร หรือบทรำถวายพร จะมีวิธีคิดประดิษฐ์ทำรำได้โดยใช้แม่ท่าจากบทรำเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทมาใส่ให้ตรงกับความหมายของบทกลอนรำนั้นๆ เมื่อได้แม่ท่าที่ต้องการแล้ว ต้องใส่ลีลาทำรำเพื่อเชื่อมแม่ท่าแต่ละท่าให้ติดต่อดูสวยงามกลมกลืนกันไป ในบทเรียนวิชานาฏศิลป์ไม่มีบทเพลงรำใดๆ ที่จะบอกลีลาทำรำโดยเฉพาะ นอกจากครูบาอาจารย์จะเป็นผู้ถ่ายทอดทำรำแล้ว ผู้เรียนใช้ความสามารถเฉพาะหรือที่เรียกว่า พรสวรรค์ จำลีลาทำรำของครูบาอาจารย์เหล่านั้นไว้แล้วมาฝึกฝนด้วยตนเองบ่อยๆ ก็ได้ลีลาที่สวยงามของทำรำเหล่านั้นไว้ในตัวผู้เรียน แต่เมื่อใส่ลีลารำลงไปจะใช้วิธีถอนท่าแล้วแตะขยับเท้าจะทำให้ดูสวยงามขึ้น

2. การประดิษฐ์ทำรำที่มีแต่จังหวะทำนองเพลง ไม่มีเนื้อร้อง ต้องศึกษาจำนวนของจังหวะและทำนองเพลงที่นำไปใช้ ว่าเพลงนั้นมีทั้งหมดกี่เที่ยว ลีลาจังหวะย่อยเป็นหนึ่งจังหวะใหญ่ แปรจังหวะย่อยเป็นหนึ่งจังหวะใหญ่ หรือสิบสองจังหวะย่อยเป็นหนึ่งจังหวะใหญ่ เมื่อเข้าใจจังหวะของเพลงได้ถูกต้องแล้ว ก็บรรจุทำรำลงไปพอดีกับจังหวะในบทเพลงนั้นๆ

3. การคิดประดิษฐ์ทำรำ ให้ยึดลีลาทำรำเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคอีสาน ห้ามนำเอาลีลาทำรำในแต่ละภาคนั้นมาคิดรำปนในระบำชุดเดียวกัน ยกเว้นระบำสี่ภาค

4. ยึดหลักแม่ท่าของนาฏศิลป์ไทยในเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทและนาฏศัพท์ เป็นต้น

5. การคิดประดิษฐ์ทำรำที่ดี ควรให้ภาษาท่าสื่อความหมายให้ชัดเจนดูแล้วเข้าใจทันที ไม่ต้องมีคำบรรยาย

6. ศึกษาความนิยมของตลาด เพื่อผลิตผลงานให้ตรงกับรสนิยมของสังคมในยุคนั้นๆ ด้วยการแปรแถว ในการแสดงระบำ รำ ฟ้อน การแปรแถวจะช่วยเปลี่ยนอารมณ์และสายตาของผู้ดูไม่ให้เบื่อหน่ายต่อการแสดงในชุดนั้นๆ สามารถปฏิบัติได้หลายวิธี ดังนี้

- 1) การแปรแถวเพื่อมาตั้งสองแถวเป็นรูปตัววีคว่ำ
- 2) การแปรแถวในลักษณะแถวเดียว
- 3) การแปรแถวในลักษณะยืนตั้งเป็นคู่ๆ สวนเฉพาะคู่ทางด้านซ้ายและขวาสลับที่กลับไปกลับมา
- 4) การแปรแถวในลักษณะสวนเฉพาะคู่ให้คู่หลังขึ้นมาอยู่ข้างหน้าเวทีบ้าง
- 5) การแปรแถวในลักษณะสวนทั้งแถวให้แถวหลังขึ้นมาอยู่แถวหน้า
- 6) การแปรแถวในลักษณะวงกลมซ้อน 2 วงบ้าง วงกลมวงเดียวบ้าง
- 7) การแปรแถวที่มีคำร้องเป็นบทกลอน ให้แปรแถวไปตามเนื้อเรื่องนั้นก็ได้ หรือแปรแถวตอนที่จังหวะเอื้อนก็ได้ ถ้าทำนองเอื้อนสั้น ก็ใช้วิธีวิ่งแปรแถวไป แต่ถ้ามีจังหวะเอื้อนยาวๆ ให้ใช้วิธีตั้งท่าแม่ท่าเดินตามจังหวะค่อยๆ แปรแถวไป เช่นการแปรแถวในบทรำถวายพระพร หรือ บทรำอวยพร มักจะนิยมใช้เพลงทเวาประสิทธิ์ เพลงนางนาค เพลงขึ้นพลับพลา เพลงบรรทัด เป็นต้น
- 8) การแปรแถวเพื่อมาตั้งท่ารำเป็นขุ่มย่อยหรือตั้งขุ่มใหญ่ การตั้งขุ่มในลักษณะต่างๆ ต้องคำนึงถึงขนาดของเวทีและจำนวนผู้แสดงด้วย
- 9) การแปรแถวในลักษณะทำยืนต่อตัว เช่น บทรำอวยพรพระ-นาง ตัวนางนั่งยื่นเข้าข้างหนึ่ง ตัวพระวิ่งแปรแถวมายืนตัวต่อโดยใช้จุมกเท้าแตะที่ส้นเท้าของตัวนางแล้วยืนรำรำไปตามบทกลอนและจังหวะของเพลงก็เป็นที่ยอมรับกันอยู่มาก การเชื่อมท่ารำ จำเรียง พุทธประดับ ได้นั้นแนะนำวิธีการเชื่อมท่ารำไว้แต่เพียงสั้นๆ ว่า การเชื่อมท่ารำก็คือลีลาของท่ารำที่เชื่อมแม่ท่าจะทำหนึ่งไปยังอีกแม่ท่าหนึ่งให้ดูสอดคล้องสวยงามกลมกลืนกัน โดยใช้วิธีถอนเท้าหรือเอียงตัวให้ตรงลงจังหวะพอดี จะทำให้ดูสวยงามในขณะที่ฟ้อนรำ

สรุปได้ว่า การที่จะประดิษฐ์ท่ารำนั้น จะต้องผ่านกระบวนการอยู่หลายขั้นตอน คือ จะต้องมีการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ดี มีการขัดเกลากระบวนการท่ารำจากบรมครูที่ถูกต้องมีแบบแผนก่อนที่จะคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการคิดและประยุกต์ให้เกิดเป็นท่ารำที่แปลกใหม่กว่าเดิม จากนั้นในการคิดประดิษฐ์ท่ารำควรจะคำนึงถึงจุดหมายเป็นสำคัญ ภาษาท่าจะต้องมีความชัดเจน เหมาะสมกับการแสดงของชุดนั้นๆ ด้วย

6. มหัตศจรรย์เมืองแพร์

6.1 ข้อมูลเมืองแพร์

เมืองแพร์ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 555 กิโลเมตร ตั้งอยู่ทางภาคเหนือ บนฝั่งแม่น้ำยม เป็นนครแห่งวรรณกรรมอมตะลิลิตพระลอที่รู้จักกันทั่วไป แพร์เริ่มก่อตั้งเป็นเมืองมา ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 หลังจากตั้งเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานีแล้ว ตามศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวว่า แพร์เคยเป็นเมืองหนึ่งในอาณาจักรสุโขทัย มีชื่อเรียกกันหลายชื่อ ว่า พนนคร เมืองพล เมืองแพล ในสมัยที่ขอมมีอำนาจระหว่าง ปี พ.ศ.1470-1560 พระนางจามเทวีเข้าครอบครองในเขตลานนาไทยได้เปลี่ยนชื่อเป็น โกศยนคร หรือ เวียงโกศย ซึ่งแปลว่า ฟ้าแพร์ แล้วมาเปลี่ยนเป็นเมืองแพร์ในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐาน

จังหวัดแพร์มีพื้นที่ประมาณ 6,538 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำยมไหลผ่าน ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาล้อมรอบทั้งสี่ทิศ มีที่ราบในหุบเขาอยู่ตอนกลางของจังหวัด แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น อำเภอเด่นชัย อำเภอลอง อำเภอวังชิ้น อำเภอสอง อำเภอร่องวาง และอำเภอหนองม่วงไข่

(http://www.tripsthailand.com/th/thailand_Major_Destinations_phrae.php)

6.2 ประวัติเมืองแพร์

ประวัติศาสตร์เมืองแพร์ หรือเมืองพนนครในอดีตนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะมีเมืองอยู่เดิมก่อนนั้นแล้ว ตั้งอยู่บนที่ราบริมฝั่งแม่น้ำยม ตัวเมืองมีอาณาเขตที่มองเห็นได้ชัดเจนดูจากกำแพงและคูเมืองแพร์ ซึ่งเป็นแนวคันดินชั้นเดียวสูงประมาณ 7 เมตร สันกว้างประมาณ 15 เมตร ความยาวทั้งหมดประมาณ 4000 เมตรรอบตัวเมือง มีรูปร่างคล้ายหอยสังข์ 1 ใน 8 ลingsค์ดีลธิททิของศาสนาพราหมณ์ ใช้ป้องกันข้าศึกและยังป้องกันน้ำจากแม่น้ำยมไหลเอ่อท่วมตัวเมือง ในอดีตนั้นมีสองมหาวีระบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้บุกเบิกในการสร้างบ้านแปงเมืองขึ้นมา จากตำนานวัดหลวง อำเภอเมืองแพร์ กล่าวว่า ปู่พญาพลหรือพ่อขุนหลวงพล ได้พาคนไทยเชื้อสายไทลื้อ-ไทเขินส่วนหนึ่งมาจากเมืองเชียงแสนไชยบุรีและเวียงพางคำ ลงมาสร้างบ้านแปงเมืองและเสริมกำแพงเมืองเดิมให้สูงขึ้น ในปีพุทธศักราช 1371 ขนานนามว่า “เมืองพนนคร” ซึ่งในสมัยขอมเรืองอำนาจได้เปลี่ยนชื่อเมืองจาก เมืองพนนคร เป็น “โกศยนคร หรือ เวียงโกศย” ซึ่งแปลว่า ฟ้าแพร์ ต่อมาเรียกเมืองแพร์หรือเมืองแพร์ ในปัจจุบัน และอีกหนึ่งวีระบุรุษคือ พญาเมืองไจย ผู้มีความจงรักภักดีต่อแผ่นดิน ด้วยการเป็นนักรบที่ชาญฉลาด สามารถช่วยกอบกู้บ้านเมืองจากกองทัพพม่าได้หลายครั้งจนได้ชื่อว่าเป็นแม่ทัพเอก 3 แผ่นดิน เมืองแพร์นั้นมีเจ้าผู้ครองนครสืบต่อกันเรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 จึงได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเจ้าพิริยะเทพวงศ์ เป็นเจ้าหลวง กำกับด้วยข้าหลวงซึ่งโปรด

เกล้าโปรดกระหม่อมให้พระยาไชยบูรณ์ เป็นข้าหลวงคนแรก

(<https://www.youtube.com/watch?v=rQc-4zqdQsc>)

6.3 สถานที่สำคัญของเมืองแพร์

จังหวัดแพร์ประตูสู่อารยธรรมล้านนา ดินแดนแห่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่งดงาม เปี่ยมด้วยรอยยิ้มอัธยาศัยไมตรีของผู้คน ดินแดนแห่งความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา ศูนย์รวมแห่งศรัทธาที่เชื่อมั่นก่อเกิดศาสนสถานเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหลายแห่ง อาทิ

- วัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง ซึ่งมีพระธาตุช่อแฮเป็นพระธาตุประจำปีนักษัตร ปีชวด ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ งดงามด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมแบบเชียงใหม่
- วัดหลวงโบราณสถานเก่าแก่สวยงามที่สร้างขึ้นในยุคเดียวกับการสร้างเมืองแพร์
- วัดพระบาทมิ่งเมือง ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศิลาเขียวมหาศากยมุนี พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดแพร์
- วัดสระป่อแก้ว ศาสนสถานที่ยังคงความสวยงามด้วยศิลปะแบบชาวไทยใหญ่ที่สวยงามแปลกตา
- วัดจอมสวรรค์ โบราณสถาน ศิลปะไทยใหญ่ เป็นอารามไม้สักสักทั้งหลัง
- วัดพระนอน ศาสนสถานที่สวยงามและสำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดแพร์ วัดแห่งนี้ประดิษฐานพระพุทธรูปปางไสยาสน์ มีวิหารศิลปะแบบเชียงใหม่ที่มีความแปลกโดยไม่มีบานหน้าต่าง
- วัดพระธาตุสุโทนมงคลคีรี ศาสนสถานที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งที่ถ่ายทอดเรื่องราวพระพุทธศาสนา ผ่านผลงานศิลปะทั้งด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรมอย่างงดงามลงตัว (<http://ptube.pk/watch/YExiAUmisHk/->.html)

6.4 แหล่งท่องเที่ยวของเมืองแพร์

สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดแพร์ อาทิเช่น

- ม่อนเสาหินพิศวง ด้วยความงามแปลกตาของกลุ่มเสาหินหกเหลี่ยมขนาดใหญ่จำนวนมากมาเกิดจากการปะทะของปากปล่องภูเขาไฟในอดีต มีอายุไม่ต่ำกว่า 5 ล้านปี และมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งในโลก
- ถ้ำผานางคอย สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความยาวกว่า 500 เมตร ดำเนินแห่งความรักของสตรีผู้หนึ่งที่รอคอยชายคู่รักจนกลายเป็นหินถึงปัจจุบันกาล
- วนอุทยานแพะเมืองผี เกิดจากการกัดเซาะของดิน ทำให้เกิดประติมากรรมธรรมชาติอย่างงดงาม

- แก่งเสื่อเต็น แหล่งพักผ่อนหย่อนใจทางธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งน้ำและผืนป่า

- ภูเขาหินปะการัง เป็นภูเขาหินที่เกิดจากการยุบตัวของเปลือกโลก ทำให้เกิดหินในลักษณะต่าง ๆ ที่สวยงาม

- สวนหินมหาธาตุ เป็นแหล่งรวมหินลักษณะแปลกตา สวยงาม

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ผ่อนคลาย เล้าขานตำนานเมืองแพะ

- กำแพงเมืองโบราณ ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ อายุกว่า 1,300 ปี

- คู่มุเจ้าหลวงเมืองแพะ สถาปัตยกรรมบ้านเรือนไม้เก่า สร้างเมื่อปีพุทธศักราช 2435 โดยเจ้าหลวงพิริยะเทพวงศ์ เจ้าผู้ครองเมืองแพะองค์สุดท้าย เป็นอาคารโบราณมีประตูหน้าต่าง 72 บาน งดงามด้วยสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 จากช่างฝีมือชาวจีนและช่างพื้นเมือง

- บ้านวงศ์บุรี เป็นโบราณสถานที่เป็นมรดกตกทอดของแม่บัวถา ซายาองค์แรกของเจ้าหลวงพิริยะเทพวงศ์ ที่ยังคงความสมบูรณ์สวยงามพร้อมด้วยเครื่องใช้ไม้สอยแบบดั้งเดิม

- บ้านประทับใจ บ้านไม้สักขนาดใหญ่ ซึ่งมีเสาไม้สักใหญ่เป็นจำนวนถึง 130 ต้น

(<http://www.siamfreestyle.com/forum/index.php?showtopic=359>)

7. ความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หรือความพึงพอใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Satisfaction" ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

วีรศักดิ์ คงจันทร์ (2550, หน้า 25) ได้รวบรวมความหมายของความพึงพอใจในการทำงาน ดังนี้

1. ความพึงพอใจตามแนวคิดของ คาร์เตอร์ (Crite) หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อคุณภาพ

2. ความพึงพอใจในการทำงานตามแนวคิดของ เบนจามิน (Benjamin) หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อ ได้รับผลสำเร็จตามมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ

3. ความพึงพอใจในการทำงานตามแนวคิดของ เอิร์นเนสท์ (Ernest) และโจเซฟ (Joseph) หมายถึง สภาพความต้องการต่างๆที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ทำงานแล้วได้รับการตอบสนอง

4. ความพึงพอใจตามแนวคิดของจอร์จ (George) และเลโอนาร์ด (Leonard) หมายถึง ความรู้สึกพอใจในการทำและเต็มใจที่ปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์

จรรยาพร ป้อมบุญมี (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการของบุคลากรในองค์กร บางคนอาจพอใจเนื่องมาจากผลงานสำเร็จบางคนอาจพอใจลักษณะการปฏิบัติงาน แต่บางคนอาจจะพอใจเพราะเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งหมายถึงสภาวะของจิตใจที่ปราศจากความเครียดนี้ เพราะธรรมชาติมนุษย์นั้นมีความต้องการถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมด หรือบางส่วนความเครียดจะน้อยลง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นและในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น

นฤมล มีชัย (2535, หน้า 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ และแสดงความรับผิดชอบนั้นๆ ด้วยใจรัก มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พยายามตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพสูง มีความสุขกับการทำงาน รวมถึงมีความพอใจเมื่องานนั้นได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติในด้านบวกของบุคลากรที่มีต่องานที่ปฏิบัติ ตอบสนองความต้องการ บรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้เกิดความสุขใจในการทำงาน

7.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

แสงสุรีย์ สิปกิจ (2546) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ดังนี้ “การที่ผู้ปฏิบัติงานจะมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ปฏิบัติว่าได้รับการตอบสนองมากน้อยเพียงใด หากได้รับการตอบสนองน้อย ความตั้งใจในการปฏิบัติงานจะลดน้อยลง สิ่งเหล่านี้ คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งบุคคลย่อมมีความต้องการแตกต่างกันโดยไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ที่ปฏิบัติงาน ”

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงาน และความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงาน จะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคน

7.3 ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

แสงสุรีย์ สิปกิจ (2546) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า จะเป็นไปในเรื่องของความรู้สึกของคน หรือจะรวมไปถึงทัศนคติที่ดีต่อบุคคลที่มีต่องาน การตอบสนองความต้องการในการที่จะปฏิบัติงาน พยายามที่จะสละเวลาหรือพยายามทุ่มเทร่างกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่การทำงานนั้นมาก บุคคลที่มีความต้องการพึงพอใจในการทำงานมากหรือน้อยนั้น จะขึ้นอยู่กับความต้องการของบุคคลในการทำงาน โดยองค์ประกอบหรือปัจจัย หรือสิ่งที่เป็นสิ่งจูงใจจะมีควมคู่ซึ่งประกอบอยู่ในงาน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ทักษะและความรู้สึกรักของบุคคลในการปฏิบัติงาน โดยทุ่มเททั้งแรงใจและแรงกายในการทำงาน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

8.1 งานวิจัยในประเทศ

กิริติ ฅน เชียงใหม่ (2547) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์ล้านนา เรื่อง ฟ้อนจุมสลี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร โดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์ล้านนา เรื่อง ฟ้อนจุมสลี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมกับนักเรียน และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นักเรียนมีผลการเรียนในด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะการฟ้อนจุมสลี มีค่าคะแนนร้อยละ 77.80 ซึ่งอยู่ในระดับดี เนื้อหาที่เรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลาย นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน และยังได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ การวัดผลประเมินผลมีการประเมินผลอย่างหลากหลายและมีความยุติธรรมเพราะว่าครูและวิทยากรร่วมกันประเมิน การจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ล้านนา นักเรียนต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาและเผยแพร่ฟ้อนจุมสลีในโอกาสต่างๆ นอกจากนี้นักเรียนยังต้องการที่จะสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

รัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์ (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา เรื่อง การฟ้อนแง่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพัฒนาประชาอุปถัมภ์ อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา เรื่อง การฟ้อนแง่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีความเหมาะสม ระดับมากถึงมากที่สุด และประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา เรื่อง การฟ้อนแง่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เวลา กิจกรรม มีความเหมาะสมกับผู้เรียน นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการฟ้อนแง่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าของปราชญ์ชาวบ้าน สามารถนำการฟ้อนแง่นไปร่วมแสดงในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้

อภิสิทธิ์พร แม่นวิเศษพงศ์ (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการสอนที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยหลังจากเรียนด้วยชุดการสอน การพัฒนาชุดการสอนมีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นที่ 1 การพัฒนาชุดการสอน และขั้นตอนที่ 2 การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพ

ชุดการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ (กัลยาณราษฎร์) อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัยปรากฏว่าได้ชุดการสอนเรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ 85.34/89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการศึกษาเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยภายหลังการเรียนด้วยชุดการสอนนักเรียนมีเจตคติต่อนาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

จूरีย์ บัวเข็ม และคณะ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำปรุงรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำปรุงรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อสร้างและศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำปรุงรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อทดลองใช้เรื่อง การผลิตน้ำปรุงรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำปรุงรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานและความต้องการการจัดหลักสูตร ดำเนินการวิจัยกับผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ครูและนักเรียน จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยไปสัมภาษณ์และสำรวจบุคคลในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาแล้วจัดพิมพ์ การสร้างและศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตรดำเนินการวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบประเมินหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำแบบประเมินมาตรวจนับคะแนน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบลหนองกระทำ อำเภอนครไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ปีการศึกษา 2550 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก่งหว้าแก่งไฮ ตำบลหนองกระทำ อำเภอนครไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 20 คนโดยการเลือกแบบเจาะจง (Sample

Purposive Selection) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน แบบ 4 ระดับ เก็บข้อมูลด้วย ประเมินทักษะการปฏิบัติเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ทดสอบเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกิจกรรม วิเคราะห์โดยการหาค่าที (t-test one sample) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ดำเนินการวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอนครไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ปีการศึกษา 2550 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแก่งหว้าแก่งไฮ ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอนครไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 3 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Sample Purposive Selection) โดยใช้ แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำประจรรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เก็บข้อมูลด้วย นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้นักเรียนประเมินหลังจากการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำประจรรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย หลักการ และเหตุผล วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดหน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดอยู่ในระดับมากและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกรายการ และแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่อง การผลิตน้ำประจรรสจากใบกระท้อน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก

นางลักษณ์ พิมพ์ศรี และคณะ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตาช้างไทยด้วยผ้าขิดเพื่องานธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาช้างไทยด้วยผ้าขิดเพื่องานธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การ

งานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาช้างไทยด้วยผ้าชิตเพื่องานธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการวิจัยตามลักษณะของกระบวนการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองหญ้าขาวนวก ตำบลหนองตุม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 ปีการศึกษา 2550 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการประดิษฐ์ตุ๊กตาช้างไทยด้วยผ้าชิตเพื่องานธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เก็บข้อมูลด้วย แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินทักษะกระบวนการทำงาน แบบประเมินความสามารถในการจัดนิทรรศการ แบบประเมินชิ้นงาน และแบบประเมินคุณธรรม จริยธรรม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาเทียบ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วิสัยทัศน์ เป้าหมาย แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด นักเรียนมีทักษะการทำงานอยู่ในระดับดีมาก และมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม อยู่ในระดับดีมาก

มลิวรรณ ไนตศิริ (2551) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.47/83.25 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยในทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90.80 อยู่ในระดับคุณภาพ 4 หมายถึง ดีมาก

มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน : การวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเทคนิคแม่แบบผสมผสานที่ใช้ในการพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย 2) เปรียบเทียบเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบ

ผสมผสานและการใช้เทคนิคปกติ 3) เปรียบเทียบเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบศึกษาสองกลุ่ม วัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน แบบวัดเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทย แบบประเมินความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำและการทดสอบค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) เทคนิคแม่แบบผสมผสานที่ใช้ในการพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย เป็นเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ที่มีการนำเสนอแม่แบบเพื่อใช้สอนนาฏศิลป์ทั้งแม่แบบที่มีชีวิตและแม่แบบสัญลักษณ์ผสมผสานกันซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นการเสนอแม่แบบ ขั้นปฏิบัติตามแบบและขั้นสรุปและประเมินผล 2) เจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนกลุ่มควบคุมมีเจตคติก่อนและหลังทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยจากการวัด 6 ครั้งของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) เจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 จากการวัดครั้งที่ 5 และครั้งที่ 6

รชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์ (2556) ที่ทำวิจัยเรื่อง รายงานผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สาระนาฏศิลป์) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติท่ารำฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อศึกษาความพึงพอใจ ที่มีต่อการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลการศึกษา ประสิทธิภาพ

ของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่อง ฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ $81.50/84.67$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด $80/80$ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่อง ฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์ มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.49 คะแนน และ 25.40 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ทักษะปฏิบัติทำรำฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 88.49 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนทักษะปฏิบัติทำรำฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ แสดงว่านักเรียนมีการพัฒนาทักษะปฏิบัติทำรำฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์สูงขึ้น และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องฟ้อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร์ โดยมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การดำเนินการนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ในระบบการศึกษาได้หวั่น

ยี่จุงวู, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยพลศึกษาไทยเป

อีเมลล์ : yijungwu99@gmail.com

ชิงหลงเซง, ครูสุขศึกษาและพลศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษานิวไปเปเจียงคุย

อีเมลล์ : longy@master.yles.tcc.edu.tw

มินปิงหลิน, ครูศิลปะการแสดง

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเต๋ายวนดาเย

อีเมลล์ : ddhv1221@yahoo.com.tw

บทคัดย่อ

ตั้งแต่การเริ่มโครงการหลักสูตร 9 ปีในปี 2000 ได้มีจำนวนการศึกษาวิชัยที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับนาฏศิลป์สร้างสรรค์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปในหลักสูตรโรงเรียนของไต้หวัน นักวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ ได้เป็นครูประจำการ ซึ่งเป็นทั้งครูมีและไม่มีภูมิหลังประสบการณ์ในด้านนาฏศิลป์ ได้ลงมือดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติในห้องเรียนจริงเพื่อนำการค้นพบไปประยุกต์แก้ไขปัญหา

ผู้ร่วมอภิปรายทั้งสามท่านได้กล่าวถึงแนวโน้ม “ครูในฐานะนักวิจัย” โดยได้ศึกษาว่าครูนักวิจัยได้นำส่วนสำคัญของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไปประยุกต์ในโรงเรียนไต้หวันอย่างไร อย่างแรก ดร.วูได้รวบรวมอ่านวิทยานิพนธ์ปริญญาโท 30 เรื่องของครูนักวิจัยที่วิจัยเชิงปฏิบัติเป็นวิธีหลักในการทำวิจัยศึกษาหัวข้อการนำนาฏศิลป์สร้างสรรค์ไปประยุกต์ในโรงเรียนไต้หวันภายใต้โครงการหลักสูตร 9 ปี ดร.วู ได้วิเคราะห์เหตุผลและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบไปด้วยการวางแผนการนำไปปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิด และผลการวิจัย ผู้ร่วมอภิปรายอีก 2 ท่านที่เป็นครูประจำการในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น ต่างแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการประยุกต์นาฏศิลป์กับการศึกษาในพื้นที่ต่างๆของนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ “มินปิงหลิน” ได้นำเสนอผลงานวิจัยเชิงปฏิบัติการของเธอซึ่งได้ค้นพบประสบการณ์ในการสอนการเต้นสตรีทแดนซ์ (Street Dance) ภายใต้กรอบแนวคิดของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เธอกล่าวไว้ว่า เธอใช้สตรีทแดนซ์ไปเป็นสื่อกลางในการสอนนาฏศิลป์สร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจของนักเรียน ช่วงของการทำกิจกรรมได้ผนวกเข้าเป็นส่วนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยข้อมูลจะได้รับการทดสอบของนักเรียนและประสบการณ์สอนของครูผ่านการสะท้อนคิดอีกที

ผลวิจัยได้แสดงออกมาว่า การใช้สตรีทแดนซ์เป็นแรงจูงใจสามารถกระตุ้นความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ นักเรียนต่างได้เรียนรู้และมีประสบการณ์การค้นพบตนเอง ทั้งในร่ายกายและจิตใจ ครูสามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์และจินตนาการได้โดยการใช้กิจกรรมเชิงการเล่น การได้ดำเนินการวิจัยไปในทางเชิงปฏิบัติการได้ส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู และได้เพิ่มวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตรของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ผลของงานวิจัยสามารถดูเป็นตัวอย่างที่ดีในการออกแบบหลักสูตรของนาฏศิลป์

“ซิงหลงเซิง” ในฐานะนักแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านมาเป็นเวลายาวนาน ตั้งคำถามวิธีสอนแบบ “ลอกเลียนแบบ” ในการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านในงานวิจัยของเธอ เธอได้ความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นเธอจึงให้คำแนะนำ แก่ผู้ออกแบบชุดแสดง ดนตรีและวัฒนธรรม เธอจึงสอนต้นพื้นฐานให้กับนักเรียนของเธอ พร้อมกับสอนวิธีต่อลีลานาฏศิลป์ ได้ประยุกต์วิธีของการวิจัยเชิง

ปฏิบัติการ ในการเก็บข้อมูลจากคาบเรียนต้นพื้นเมือง 15 คาบ ในห้องเรียนที่ประกอบไปด้วย นักเรียนประถมศึกษา 35 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การต้นพื้นเมืองที่มีการใช้ “อุปกรณ์” หรือ “องค์ประกอบการกระทำโดยได้เตรียมมาก่อน” มีความเหมาะสมในการใช้มากกว่าอุปกรณ์ในชั้นเรียน
2. ความคิดสร้างสรรค์ 3 ประการ ควรที่จะถูกนำเสนอในห้องเรียนประกอบด้วย ขั้นตอนเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ส่วนตัว การรวมทำต้นพื้นฐานและการใช้สับเท้าที่หลากหลาย โดยการฝึกแบบสร้างสรรค์ดังกล่าว ควรค่อยๆทำและไม่ควรทำพร้อมกันไม่เกิน 2 ประการ
3. การใช้อุปกรณ์เกมการเคลื่อนไหวแบบง่าย ๆ และการหมั่นฝึกซ้อมจะช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียนของนักเรียน
4. การใช้อุปกรณ์การสอน เช่นใบความรู้ สไลด์ข้อมูลและโปสเตอร์จะช่วยทั้งครูและนักเรียนในขั้นตอนการสร้างสรรค์

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research), นาฏศิลป์สร้างสรรค์(creative dance), นาฏศิลป์ศึกษาในไต้หวัน (dance education in Taiwan) , หลักสูตรแบบบูรณาการ(integrative curriculum),หลักสูตร 9 ปี(Nine-year Curriculum)

จากผลการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์และศึกษาทัศนคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ ซึ่งทั้งหลักสูตรและการสอนนาฏศิลป์ล้วนส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมีความสามารถในการแสดงนาฏศิลป์ และทำให้ผู้เรียนมีความรัก ความห่วงใย เห็นคุณค่า และตระหนักในความสำคัญของนาฏศิลป์ ดังนั้นงานวิจัยที่ได้ศึกษามาจึงทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นให้คงอยู่ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนให้เกิดความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทั้งยังสามารถนำไปเผยแพร่และประกอบอาชีพได้ในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากกลุ่มนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 2.1 หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.2 เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.3 แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
- 2.4 แบบประเมินผลการปฏิบัติทักษะการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม
- 2.5 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

- 3.1 ขั้นตอนการสร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

1. การสร้างเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อกำหนดจุดประสงค์เนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 การสร้างเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และโครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน แนวการวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้

1.3 สร้างแบบประเมินเพื่อหาความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรดำเนินการดังนี้

1.3.1 ศึกษารายละเอียดของเอกสารหลักสูตรและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 สร้างแบบประเมินเพื่อหาความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร

1.3.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.4 นำเอกสารหลักสูตรพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก) ทำการประเมินความเหมาะสม

1.5 ปรับปรุงแก้ไขเอกสารหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดทำเป็นเล่มสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ต่อไป

2. การสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ เช่น ประวัติเมืองแพรว สถานที่สำคัญของเมืองแพรว แหล่งท่องเที่ยวของเมืองแพรว ของดีเมืองแพรว การเรียนการสอนนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา การประดิษฐ์ท่ารำ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำรายละเอียดของเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2.2 สร้างเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน มี

องค์ประกอบคือ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

2.3 สร้างแบบประเมินเพื่อหาค่าความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดำเนินการดังนี้

2.3.1 ศึกษารายละเอียดของเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 สร้างแบบประเมินเพื่อหาค่าความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 นำเอกสารประกอบหลักสูตร พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ดังรายชื่อในภาคผนวก ก) ทำการประเมินความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. การสร้างแบบประเมินที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 การสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

3.1.2 นำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาในเรื่อง เมืองแพรว นาฏยศัพท์ และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม มาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหา

3.1.3 สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.1.4 นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบทดสอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) ประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของแบบทดสอบ

3.1.5 ปรับปรุงแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.1.6 นำแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลาในการทำข้อสอบ 60 นาที

3.1.7 นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์รายชื่อ เพื่อหาค่าความยาก (P) ต้องอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (B) ต้องมีค่า 0.20 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าความยากที่ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.25 - 0.72 และมีดัชนีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 - 0.70

3.1.8 นำข้อสอบจำนวน 40 ข้อ มาคัดเลือกให้เหลือ 20 ข้อ โดยให้ครอบคลุมทุกเนื้อหาของเรื่องเมืองแพะจำนวน 10 ข้อ เรื่องนาฏยศัพท์และภาษาท่า จำนวน 10 ข้อ จากนั้นนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของ Lovett ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การสร้างแบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพะนี้ใจงาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาแบบประเมิน ทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

3.2.2 นำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.2.3 สร้างแบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพะนี้ใจงาม ให้ครอบคลุมจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.2.4 นำแบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพะนี้ใจงาม ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม

3.2.5 นำแบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพะนี้ใจงาม มาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แนะนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน(ภาคผนวก ก) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบประเมินผลการปฏิบัติทักษะ พบว่า แบบประเมินผลการปฏิบัติทักษะการฟ้อนคนแพะนี้ใจงามมีความเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกรายการ

3.3 การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนตามหลักสูตรฟ้อนคนแพะนี้ใจงาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ และตัวอย่างแบบประเมินความพึงพอใจแบบต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

3.3.2 กำหนดขอบข่ายเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบประเมินความพึงพอใจเป็นแนวทางในการสร้างข้อความจำนวน 15 ข้อ เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

3.3.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจมานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม พบว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีความเหมาะสมมากที่สุด

3.3.5 ทำการปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพะ จังหวัดแพะ

3.3.7 ตรวจสอบคะแนนของผู้ตอบแต่ละคน ซึ่งจะมีช่วงระหว่าง 1-5 คะแนน ความแตกต่างของคะแนนขึ้นอยู่กับคำตอบและข้อความที่ใช้ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ

3.3.8 นำผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมาทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (t-test) (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป.หน้า 214) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 1.84-4.50 และมีค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป.หน้า 181) ซึ่งมีค่า 0.81

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 การสร้างเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยคำนวณหาความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.20) จึงสามารถนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ได้

4.2 การสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยคำนวณหาความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการประเมินเอกสารประกอบหลักสูตรที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.95, S.D. = 0.11$) เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรฟอนคนแพร์นี้ใจงาม มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

4.3 การสร้างแบบประเมินต่างๆ ผู้วิจัย คำนวณหาค่าความเหมาะสมของแบบประเมิน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ แบบประเมินทักษะการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม แบบประเมินความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความเหมาะสมสอดคล้องที่ระดับ 0.80-1.00 สามารถนำแบบประเมินนี้ ไปใช้ได้

3.2 การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฟอนคนแพร์นี้ใจงาม
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างตามหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องเมืองแพร์ นาฏยศัพท์และภาษาท่าที่ใช้ประกอบการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

2.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วย ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน โดยแบ่งเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนี้

2.2.1 ภาคทฤษฎี ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-3 ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

2.2.2 ภาคปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

2.3 ประเมินทักษะการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม หลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 – 16 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 โดยใช้แบบประเมินทักษะการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินด้านความพึงพอใจ
2. กำหนดประเด็นและเนื้อหาที่ต้องการประเมิน
3. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนดซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
4. นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา
5. ปรับปรุง แก้ไข แบบประเมินความพึงพอใจตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับปรุงและแก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า แบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องมีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และ แบบประเมินความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกทั้ง 15 รายการเพราะมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
6. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความพึงพอใจ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

 - 7.1 นำแบบประเมินความพึงพอใจ มาตรวจให้คะแนนโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
ค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
ค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
ค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

7.2 นำผลการให้คะแนนมาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7.3 นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 99-100)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

4.1 สูตรที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

4.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้สูตรดังนี้ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลิย์ไชย, ม.ป.ป. หน้า 181)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 หน้า 101) จากสูตรต่อไปนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2540, หน้า 54) ใช้สูตรต่อไปนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{\sum f}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 f แทน ความถี่ของคะแนน

$\sum fX$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน
ในช่องเดียวกัน

$\sum f$ แทน จำนวนคนทั้งหมด

4.2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{n-1}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

\bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนของคะแนนทั้งหมด

4.3 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.3.1 ค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
(เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.. หน้า 218)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากของข้อคำถามแต่ละข้อ

R แทน จำนวนผู้ที่ตอบข้อคำถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนของผู้ที่เข้าสอบทั้งหมด

4.3.2 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ด้วยวิธีของ
เบรนนัน (Brennan) มีสูตรดังนี้ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป. หน้า 210)

$$B = \frac{U - L}{N_1 - N_2}$$

เมื่อ B แทน ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบรายชื่อ

U แทน จำนวนผู้ที่ตอบข้อนั้นถูกของกลุ่มที่สอบผ่านเกณฑ์

L แทน จำนวนผู้ที่ตอบข้อนั้นถูกของกลุ่มที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์

N_1 แทน จำนวนที่สอบผ่านเกณฑ์

N_2 แทน จำนวนคนที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์

4.3.3 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายข้อ ด้วยวิธีของโลเวต (Lovett) มีสูตรดังนี้ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป. หน้า 199)

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum X - \sum X^2}{(k-1) \sum (x-c)^2}$$

เมื่อ	r_{cc}	แทน	ค่าความเที่ยง
	X	แทน	คะแนนของแต่ละคน
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	c	แทน	คะแนนเกณฑ์หรือจุดตัดของแบบทดสอบ

4.3.4 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดเจตคติ โดยการทดสอบค่า (t-test) (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป. หน้า 214) จากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S^2_H}{n_H} + \frac{S^2_L}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที่
	\bar{X}_H, \bar{X}_L	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
	S^2_H, S^2_L	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
	n_H, n_L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ

4.3.5 ค่าความเที่ยงของแบบวัดเจตคติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ม.ป.ป. หน้า 196) มีสูตรดังนี้

$$r_n = \frac{k}{k-1} \left[\frac{\sum s_1^2}{s_2} \right]$$

เมื่อ	r_n	แทน	ค่าความเที่ยง
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	$\sum s_1^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ
	s^2	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อดำเนินการสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนของการศึกษาค้นคว้า โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มประชากร
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
P	แทน	ค่าร้อยละ
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการสร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสร้างเอกสารหลักสูตร ทำให้ได้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ
2. จุดมุ่งหมาย

3. เนื้อหาและโครงสร้าง เนื้อหา

3.1 ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 มหัตศจรรย์เมืองแพร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 องค์ประกอบฟอนคนแพร์นี้ใจงาม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นาฏยศัพท์และภาษาท่าที่เกี่ยวข้องกับการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม

3.2 ภาคปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นาฏยลีลา : คนแพร์นี้ใจงาม

หน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วย กำหนดเวลาเรียน คือภาคทฤษฎี 6 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 12 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยที่ 1 มหัตศจรรย์เมืองแพร์ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของเมืองแพร์/ ประวัติเมืองแพร์ /สถานที่สำคัญของเมืองแพร์ /แหล่งท่องเที่ยวเมืองแพร์ / ของดีเมืองแพร์และคำขวัญเมืองแพร์ จำนวน 1 ชั่วโมง

หน่วยที่ 2 องค์ประกอบฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ประกอบด้วย เครื่องดนตรีพื้นเมืองและบทเพลงที่ใช้ประกอบการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม การแต่งกายและโอกาสในการแสดง จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยที่ 3 นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ประกอบด้วย นาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ภาษาท่าที่เกี่ยวข้องกับการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม จำนวน 2 ชั่วโมง

หน่วยที่ 4 นาฏยลีลา : ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ประกอบด้วย การปฏิบัติท่ารำประกอบการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ท่ารำประกอบดนตรีและเนื้อเพลงท่อนที่ 1-10 (ท่ารำที่ 1-96) และวิพิธทัศนา : การแสดงฟอนคนแพร์นี้ใจงาม รวมจำนวน 12 ชั่วโมง

4. แนวการจัดการเรียนการสอน

5. แนวการวัดและประเมินผล

6. สื่อการเรียนการสอน

องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ตามรายชื่อในภาคผนวก ก) ทำให้หลักสูตรมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ดังแสดงไว้ให้ตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม
 ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
หลักการ			
1. สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	4.40	0.55	มาก
2. สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	4.40	0.55	มาก
3. สามารถนำไปกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้างแนว การจัดการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล และสื่อ การเรียนการสอนได้	4.80	0.45	มากที่สุด
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด และความ สนใจอย่างแท้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
จุดมุ่งหมาย			
5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.80	0.45	มากที่สุด
6. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและระดับชั้น เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
เนื้อหาและโครงสร้าง			
7. โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
8. โครงสร้างของหลักสูตรจัดไว้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
9. เนื้อหาของหลักสูตรจัดไว้ได้เหมาะสมกับเวลาเรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
10. เนื้อหาที่กำหนดไว้ได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
11. เนื้อหาที่กำหนดไว้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
12. อัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด
แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
13. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่กำหนดใน หลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
14. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง			

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
กับสภาพท้องถิ่นสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	5.00	0.00	มากที่สุด
15. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
16. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
17. เอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
18. สื่อ วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
19. สื่อ วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวการวัดและประเมินผล			
20. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
21. การวัดประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
22. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
23. การวัดประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย	5.00	0.00	มากที่สุด
24. ใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
สรุป	4.87	0.20	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า เอกสารหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.20) จึงเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

ส่วนที่ 2 ผลการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ได้เอกสารประกอบหลักสูตรที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมได้ ดังนี้

1. เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 16 แผน แต่ละแผนมีองค์ประกอบ คือ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการพิจารณา ดังแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสม องค์ประกอบต่างๆ ของเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
แผนการจัดการเรียนรู้			
สารระสำคัญ			
1. ถูกต้อง	4.80	0.45	มากที่สุด
2. อ่านแล้วเข้าใจง่าย	4.80	0.45	มากที่สุด
3. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้			
4. สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
5. บอกสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
6. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
สาระการเรียนรู้			
7. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
8. อ่านแล้วเข้าใจง่าย	4.80	0.45	มากที่สุด
9. แสดงถึงสิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
10. มีขั้นตอนอย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
11. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
12. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
13. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ คุณภาพ
14. เหมาะสมกับเวลา	5.00	0.00	มากที่สุด
สื่อและแหล่งเรียนรู้			
15. สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
16. มีความหลากหลาย	5.00	0.00	มากที่สุด
17. เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
การวัดและประเมินผล			
18. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
19. กำหนดเครื่องมือไว้อย่างครอบคลุม	5.00	0.00	มากที่สุด
20. กำหนดเครื่องมือไว้อย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
สรุป	4.95	0.11	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95, S.D. = 0.11$) เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพรว จังหวัดแพรว จำนวน 12 คน ได้ประเมินความรู้ความเข้าใจนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ประเมินทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามโดยใช้แบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ได้ผลการทดลองดังแสดงไว้ในตาราง 4 และ 5

ตาราง 4 แสดงผลการประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

นักเรียนคนที่	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
1	85.00	ดีมาก
2	80.00	ดีมาก
3	90.00	ดีมาก
4	90.00	ดีมาก
5	90.00	ดีมาก
6	90.00	ดีมาก
7	80.00	ดีมาก
8	90.00	ดีมาก
9	80.00	ดีมาก
10	90.00	ดีมาก
11	85.00	ดีมาก
12	85.00	ดีมาก

จากตาราง 4 พบว่า ผลการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 12 คน โดยมีร้อยละของคะแนนการประเมินระหว่าง 80.00 – 90.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดของหลักสูตร โดยมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินทักษะการฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

นักเรียนคนที่	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
1	88.50	ดีมาก
2	87.00	ดีมาก
3	82.50	ดีมาก
4	86.00	ดีมาก
5	84.50	ดีมาก

ตาราง 5 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
6	88.00	ดีมาก
7	89.50	ดีมาก
8	88.00	ดีมาก
9	84.00	ดีมาก
10	86.00	ดีมาก
11	85.00	ดีมาก
12	87.00	ดีมาก

จากตาราง 5 พบว่า ผลการปฏิบัติทักษะของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 12 คน โดยมีร้อยละของคะแนนการประเมินระหว่าง 82.50-89.50 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดของหลักสูตร โดยมีคะแนนสูงกว่าร้อยละ 80 ทุกคน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรจนครบ ได้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียน จำนวน 12 คน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
ด้านบทบาทผู้เรียน			
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
2. นักเรียนเกิดความสนใจ กระจุดหรือร้อนและอยากเรียน	4.75	0.45	มากที่สุด
3. นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ	4.75	0.45	มากที่สุด
4. นักเรียนเกิดความรับผิดชอบและความสามัคคี	4.67	0.49	มากที่สุด
5. นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหา	4.83	0.39	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
6. การเรียน ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม เป็นกิจกรรมที่ตื่นเต้น เร้าใจ	4.58	0.51	มากที่สุด
7. เป็นการเรียนที่ได้ฝึกกระบวนการกลุ่ม	4.67	0.49	มากที่สุด
8. เป็นการเรียนที่ทำให้เกิดมิตรภาพในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น	4.75	0.45	มากที่สุด
9. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด วางแผนงานได้	4.83	0.39	มากที่สุด
10. กิจกรรมการเรียนทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	4.67	0.49	มากที่สุด
ด้านบทบาทครูผู้สอน			
11. ครูผู้สอนมีความพร้อม กระจุดหรือร้อนในกิจกรรม	4.75	0.45	มากที่สุด
12. ครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่คอยกระตุ้นและให้กำลังใจ	4.92	0.29	มากที่สุด
13. ครูใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา	4.83	0.39	มากที่สุด
14. ครูส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือและเข้าใจซึ่งกัน และกัน	4.92	0.29	มากที่สุด
15. ครูส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกระบวนการกลุ่ม ที่มงาน	4.67	0.49	มากที่สุด
รวม	4.77	0.40	มากที่สุด

จากตาราง 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของนักเรียน จำนวน 12 คน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.77, S.D. = 0.40$)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเอง มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เรื่อง ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับในระหว่างการเรียนไปใช้ได้อย่างเต็มภาคภูมิ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนและผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

จุดมุ่งหมายในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดย
 - 2.1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่ได้เรียนตามหลักสูตรกับเกณฑ์ร้อยละ 80
 - 2.2 เปรียบเทียบทักษะการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามที่เรียนตามหลักสูตรกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากกลุ่มนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
4. แบบประเมินทักษะการฟอนคนแพร์นี้ใจงาม
5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การสร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย เอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 จัดทำโครงร่างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

1.3 ปรับปรุงแก้ไขโครงร่างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฟอนคนแพร์นี้ใจงาม ให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟอนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตร ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากกลุ่ม

นักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

1.1 เอกสารหลักสูตรได้แก่ หลักสูตรฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้าง แนวการจัดการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผลและสื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในภาพรวมในระดับ ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.20)

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน ในแต่ละแผนมีองค์ประกอบ ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน/ แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในภาพรวม ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.11)

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม กับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ วิเคราะห์ผลการประเมิน ดังนี้

2.1 ผลการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย(ประชานุสรณ์) จำนวน 12 คน พบว่านักเรียนทุกคน ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 90.21 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ

80

2.2 ผลการประเมินทักษะการฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม โดยใช้แบบประเมินทักษะการฟ้อนคนแพร์นี้ใจงาม ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย

(ประชาชนุสรณ์) จำนวน 12 คน พบว่า นักเรียนมีทักษะในการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม อยู่ในระดับดี มาก โดย ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยเฉลี่ยร้อยละ 86.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80

3. ผลการประเมินหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การสร้างหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม ได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม การทดลองใช้หลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม และการประเมินผลหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม จากผลการวิจัยครั้งนี้ นำมาอภิปรายได้ดังนี้

การสร้างเอกสารหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม มีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและโครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แนวการวัดและประเมินผล และสื่อการเรียนการสอน โดยยึดหลัก สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ผลการประเมินประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตรฟ้อน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า เอกสารหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามมีความเหมาะสม

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นได้ ผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบ ตามวิธีการเขียนหลักสูตร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องแนวทางพัฒนาหลักสูตรของ สัจด์ อุทรานันท์ (2532), วิเชียร ชิวพิมาย และสะอึ้ง อภิบาลสุข (2542) อีกทั้งยังได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน จึงทำให้ได้หลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงามที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบหลักสูตรฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม เพื่อให้การนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 สร้างเอกสารประกอบหลักสูตร มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน แต่ละแผนประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน/ แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า องค์ประกอบของ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเหมาะสม

และสอดคล้องสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของหลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้มีการขอรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร องค์ประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตร และได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและกระบวนการตามหลักการสร้างหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตร ฟोनคนแพร์นี้ใจงาม มีขั้นตอนและรายละเอียดชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติให้เกิดผลดี

การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ฟोनคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หลาย (ประชานุสรณ์) อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนที่เลือกเรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ประเมินผลการทดลองใช้ โดยประเมินจากการใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ มีผลการประเมิน ดังนี้

1. ผลการประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หลาย(ประชานุสรณ์) ตำบลแม่หลาย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 12 คน พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 17.08 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.42 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าข้อมูล และจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรฟोनคนแพร์นี้ใจงาม ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยผ่านเกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งนักเรียน ได้เรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างหลากหลายรูปแบบ ถึงแม้ว่าหลักสูตรฟोनคนแพร์นี้ใจงามส่วนใหญ่จะเน้นที่ผลของการฝึกปฏิบัติ แต่ในขณะเดียวกันผลทางด้านความรู้ความเข้าใจสามารถสูงขึ้นจากการฝึกปฏิบัติเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภินันท์พร แม่นวิเศษพงศ์ (2549) ได้พัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ โดยพัฒนาการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มลิวรรณ ไนต์ศิริ (2551) ที่ทำวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน : การวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา รัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์ (2556) ที่ทำวิจัยเรื่อง คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องฟอนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร่ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากงานวิจัยข้างต้นพบว่า ผลการประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ ของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคน หลักสูตรจึงสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินทักษะพ็อนคนแพร์นี้ใจงาม ของกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนที่เรียนกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 12 คน พบว่าทุกคนผ่านเกณฑ์ การประเมินโดยเฉลี่ยร้อยละ 86.33 ตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนมีความตั้งใจ กระตือรือร้นร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน และมีความสุขในการฝึกปฏิบัติตรงตามความต้องการ และความสนใจของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนันท์นภัส ท้าวจำนง (2553) ได้พัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการแสดงนาฏศิลป์ด้านนาชุด “รัศมีลีลา” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จากงานวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ของนักเรียน โดยสังเกตจากความสนใจ ตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสนุกสนาน ด้วยความกระตือรือร้นและตั้งใจ

3. ผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติม พ็อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 12 คน พบว่าโดยภาพรวมมี ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้การฝึกทักษะการพ็อนและการแสดงนั้น ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมเน้น กระบวนการปฏิบัติ ครูดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและครูได้ให้คำแนะนำในระหว่าง การฝึกปฏิบัติของนักเรียน และมีการประเมินทักษะปฏิบัตินักเรียนรายบุคคล จึงส่งผลให้นักเรียนได้รับ การฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้อง เกิดทักษะ มีความสวยงามและถูกต้อง จึงมีความสนใจและตั้งใจใน กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรพ็อนคนแพร์นี้ใจงามเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ รัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์ (2556) ที่ทำวิจัยเรื่อง รายงานผลการใช้คู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ นาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องพ็อนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ(สาระนาฏศิลป์) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 3.58 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม พ็อนคนแพร์นี้ใจงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ไปใช้ให้ผู้สอนศึกษารูปแบบ วิธีการเทคนิคการสอนให้เข้าใจเป็นอย่างดีก่อนนำไปใช้ และ ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้สอนให้คำชี้แจง

รายละเอียดลักษณะของกิจกรรมให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน เพื่อจะได้นำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรยืดหยุ่นเวลาให้มากขึ้น โดยเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคน ได้มีเวลาในการพัฒนาและฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญและมีความแม่นยำในด้านทักษะปฏิบัติการฟ้อนคนแพรวนี้ใจงาม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ ได้นำหลักสูตรนี้ไปทดลองใช้ในกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แสวงหาความเป็นตัวตนตามความถนัดและความสนใจโดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นเป็นวัยแห่งการแสวงหาอัตลักษณ์แห่งตน กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์จึงสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามกลับพบว่านักเรียนที่สนใจในกิจกรรมนาฏศิลป์กลับเป็นนักเรียนหญิงทั้งหมด สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปได้ว่าทัศนคติ หรือมุมมองที่มีต่อกิจกรรมนาฏศิลป์ของเด็กและเยาวชนไทยที่ยังไม่ค่อยเห็นคุณค่าของกิจกรรมเหล่านี้ เด็กชายก็มองว่าเป็นกิจกรรมของเด็กหญิงหรือ ผู้ชายที่เบี่ยงเบนทางเพศ ทั้ง ๆ ที่นาฏศิลป์นั้นมีคุณค่าที่จรรโลงใจให้มนุษย์อยู่ได้ด้วยสุนทรียภาพ ซึ่งไม่น่าจะต้องแบ่งชนชั้น เพศ และวัย

1. ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษา การใช้ตัวแบบที่เป็นเพื่อนนักเรียนที่เป็นผู้ชายเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมนาฏศิลป์
2. ควรพัฒนารูปแบบหรือภาษาทำนาฏศิลป์สำหรับเด็กชายให้แก่การศึกษานาฏศิลป์ของไทย



บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2544). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยไทยจำกัด,2551.
- จิราภรณ์ ศรีสว่างคอม. (2551). **การประดิษฐ์ทำรำประกอบการเรียนรู้ ชุดเพื่อนภูไทหมอลำเหยา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) .มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรรย์ บัวเข็มและคณะ. (2551). **การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การผลิตน้ำปรุงรสจากใบกระทอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร,พิษณุโลก.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร:หลักการและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). **การพัฒนาหลักสูตร.** พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทีศนา แคมณี. (2551). **รูปแบบการจัดการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตร:การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: เอร่าวัฒนาการพิมพ์.

ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์ จำกัด.

นฤมล มีชัย. (2535). **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานการ**

ประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,มหาวิทยาลัยบูรพา
นางลักษณีย์ พิมพ์ศรีและคณะ. (2551). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์ตุ๊กตา**

ช่างไทยด้วยผ้าขิดเพื่องานธุรกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง.
กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

นิคม ชมพูหลง. (2545). **วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำ**
หลักสูตร สถานศึกษา. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: สุวีริ
ยาสาส์น.

ปฎล นันทวงศ์ และ ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ. (2543). **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.

ไพรัช สู่แสนสุข และบรรเจิด สู่แสนสุข. (2546). **การจัดสาระเพิ่มเติมตามหลักสูตรการศึกษา**
พุทธศักราช 2544. วารสารวิชาการ.6(1)7 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

มลิวรรณ ไนต์ศิริ. (2551). **การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้น**
ประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

มะลิวัลย์ ปัทมะ. (2551). **การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของ**
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน : การวิจัยเชิง
ทดลองแบบอนุกรมเวลา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.

เรณู โกศินานนท์. (2544). **สืบสานนาฏศิลป์ไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
วัฒนาพานิชย์.

เรณู โกศินานนท์. (2545). **นาฏศิลป์ไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.

รัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา เรื่อง**
ฟ้อนแง่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและ
การสอน) อุดรดิตต์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.

รัชนีวรรณ เกิดสวัสดิ์. (2556). รายงานผลการคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นาฏศิลป์
ที่บ้านเรื่องฟอนตำนานผ้าอาภรณ์เมืองแพร่ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ)
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). **การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร.** กรุงเทพฯ: สุริยวิทยาศาสตร์.

วิเชียร อ่างใสตติสกุล. (2553). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการแก้ไขปัญหาคความ
 ขัดแย้งตามแนวคิดกรอบอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ไข
 ปัญหาคความขัดแย้งในสังคมอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาปริญญา
 บัณฑิต.** วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

วิมลศรี อุปรมย์. (2553). **นาฏกรรมและการละคร.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

วิวัฒน์ เพชรศรี. (2552). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิด
 สร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2.** วิทยานิพนธ์ การศึกษา
 คุษฎีบัณฑิตย(หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สังัด อุทรานันท์. (2530). **ทฤษฎีหลักสูตร.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สังัด อุทรานันท์. (2532 ข). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร.** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : โรง
 พิมพ์มิตรสยาม.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร.** เชียงใหม่: โรงพิมพ์
 วัฒนาพานิชย์.

สุรพล วิรุฬักษ์. (2544). **นาฏศิลป์ปริทรรศน์.** กรุงเทพฯ: ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรม
 ศาสตร์.

สมิตร คุณากร. (2536). **หลักสูตรและการสอน.** กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

สมิตร เทพวงษ์. (2541). **นาฏศิลป์ไทย:นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา-อุดมศึกษา.** (พิมพ์
 ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสโตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). **รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามกลุ่ม
 สาระการเรียนรู้ศิลปะ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดับบลิวเจ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 10(2550 -2554).** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2550.

สำลี รักสุทธี. (2544). **เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร.** กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.

แสงสุรีย์ สีพิกิจ. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน.**
 กรุงเทพฯ: ไทยยูเนียนกรุ๊ป.

อภิสิทธิ์พร แม่นวิเศษพงศ์. (2549). การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า
นาฏศิลป์ โดยพัฒนาการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.).

อมรา กล้าเจริญ. (2542). **สุนทรียนาฏศิลป์ไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). **หลักการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 7 2). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Beauchamp,G.A. (1975). **Curriculum theory** (3rd.e.d.). Wilmetter, IL: The kagg Press.

Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education** (3rd.e.d.). New York: McGraw Hill.

Mcneil, John D. (1981). **Curriculum: A Comprehensive Introduction.** Boston: Little, Brow
 and Company.

Taba, Hida. (1962). **Curriculum Development. Theory and Practice.** New York; Harcourt
 Braceand World Inc.

Tyler, Ralph W. (1950). **Basic Principle Of Curriculum and Instruction.** Chicago University
 of Chicago Press.

Witer, Sarah E. (2000). **Local Curriculum development and place-based Education.**

Yi-jung Wu, Ching-lung Tseng, & Min-ping Lin. (2012). **The action of implementing
 creative dance in school education in Taiwan.** In S.W.stinton, C. svendler
 Nielsen & S-Y. Lin (Eds.),
**Dance, young people and change: Proceedings of the daCi and WDA Global
 DanceSummit.** Taipei National University of the Arts, Taiwan, July 14th- 20th
 2012. Retrieved on May 18, 2015. From <http://www.ausdance.org.au>